

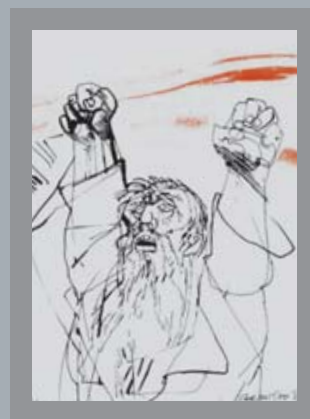
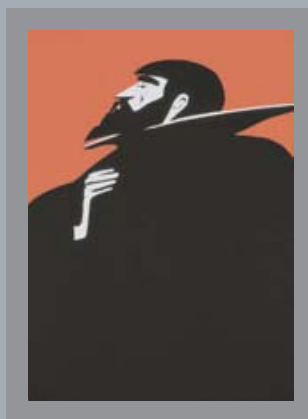
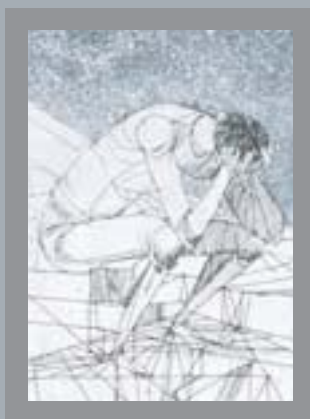
Kan Jang

MOZAIK

KASS JÁNOS

TRIPTICHON

TRIPTICHON

KASS JÁNOS

TRIPTICHON

ILLUSZTRÁCIÓK

MADÁCH IMRE

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

BARTÓK BÉLA

A KÉKSZAKÁLLÚ

HERCEG VÁRA

KODÁLY ZOLTÁN

PSALMUS HUNGARICUS

CÍMŰ MŰVÉHEZ

MOZAIK KIADÓ – SZEGED, 2005

*A kötet a Mozaik Kiadó gondozásában 2005 decemberében jelent meg
300 számozott példányban, a művész aláírásával.*

*A felvételeket Vadász Sándor készítette.
Angol nyelvre fordította Szász Elizabeth és Zollmann Péter.
A kötet tervezése és nyomdai előkészítése a Mozaik Kiadóban készült.*

*Kiadja a Mozaik Kiadó · 6723 Szeged, Debreceni u. 3/B.
Felelős Kiadó: Török Zoltán
Művészeti vezető: Deák Ferenc
Műszaki szerkesztő: Reményfy Tamás
A nyomdai munkálatokat a gyulai Dürer Nyomda végezte.
Felelős vezető: Kovács János*

ISBN 963 697 497 7

AZ EMBER
TRAGÉDIÁJA
THE TRAGEDY
OF MAN

ARÉVAI-ZSDANOV-FÉLE ÚGYNEVEZETT KULTÚRPOLITIKA LASSÚ ÖSSZEOMLÁSA BARTÓK CSODÁLATOS MANDARINJÁNAK A BEMUTATÁSÁVAL KEZDŐDÖTT 1956 TAVASZÁN, AMIKOR LAKATOS GABRIELLA TÁNCOLTA A LÁNYT, VASHEGYI ERNŐ PEDIG A MANDARINT, HARANGOZÓ GYULA KOREOGRÁFIÁJÁRA. AZUTÁN KÖVETKEZETT OKTÓBER 22-ÉN, A FORRADALOM ELŐESTÉJÉN BARTÓK III. ZONGORAVERSENYE AZ ERKEL SZÍNHÁZBAN. TOMBOLT A KÖZÖNSÉG, CZIFFRA GYÖRGY ZONGORÁZOTT, ÉS NEM SOKKAL KÉSŐBB MÁR PÁRIZSBAN ÜNNEPELTÉK ŐT.

A FORRADALOM ELBUKOTT, DE A VILÁG ENNEK A SZUPERNOVA-ROBBANÁSNAK A FÉNYÉBEN LÁTTA MEG, HOGY E KIS ORSZÁGNAK ÓRIÁSAI VANNAK. VAN, AKI EGY SZÁL FEGYVERREL, VAN, AKI TOLLAL, MÁS VONÓVAL, ECSETTEL, VAGY A ZONGORA MELLETT KÉPVISELI HAZÁJÁT.

AZ EGYIK KIKÜZDÖTT EREDMÉNY AZ *EMBER TRAGÉDIÁJA* BEMUTATÁSA VOLT, MAJD A *MÓZES SZÍNREVITELE* LETT IGAZI REVELÁCIÓ, PÁRATLAN SIKER, GAZDAG ÉLMÉNY, NAGY KATARZIS. AKKORIBAN A *MÓZES SZÖVEGE* – AMELYET KERESZTURY DEZSŐ DOLGOZOTT ÁT – DEMONSTRÁCIÓNAK SZÁMÍTOTT. *MÓZES ÜRÜGYÉN* NEKEM PEDIG ALKALMAM NYÍLT ARRA, HOGY AZ ÓSZÖVETSÉGGEL FOGLALKOZZAM. A DRÁMA, A HOZZÁ KÉSZÜLT ILLUSZTRÁCIÓKKAL A MAGVETŐNÉL JELENT MEG 1966-BAN, 7000 PÉLDÁNYBAN.

EKKOR RENDELTE MEG A MAGYAR HELIKON IS A RÉZKARCOKAT „AZ *EMBER TRAGÉDIÁJÁ*”-HOZ, AMELY 1966-TÓL KEZDŐDŐEN TÖBB, MAGYAR ÉS IDEGEN NYELVŰ KIADÁST ÉRT MEG. AZ ELSŐ KIADÁS 10 000 PÉLDÁNYBAN JELENT MEG. 1993-BAN EDINBURGHBAN IS EZEKEL A RÉZKARCOKKAL JELENT MEG A TRAGÉDIA IAN MACLEOD ÁLTAL KÉSZÍTETT FORDÍTÁSA.

A TRAGÉDIA ILLUSZTRÁLÁSAKOR ÉN NYÍLTAN SAJÁT KOROMRÓL BESZÉLTEM, A XX. SZÁZAD MÁSODIK FELÉNEK PRAGMATIKUS VILÁGÁRÓL. FELTETTÉK NEKEM A KÉRDÉST: MIÉRT AZ ŪRRE, A FALANSZTERRE HELYEZTEM A HANGSÚLYT, ÁTTÖRVE A HAGYOMÁNYOS FELFOGÁS KORLÁTAIT. A TRAGÉDIA NYERSANYAG, AMELYBEN MINDEN KOR MINDEN EMBERÉNEK A TRAGÉDIÁJA VISSZATÜKRÖZÖDHET. MA OLYAN ISMERETEINK VANNAK, AMELYEKET MADÁCH MÉG NEM TUDHATOTT. SZÜKSÉG VOLT A RELATIVITÁSELMÉLET KORSZAKÁBAN A TECHNIKAI ÉS SZELLEMI EREDMÉNYEK JEGYEINEK A MEGFOGALMAZÁSÁRA, AMELYEKNEK TUDATLANSÁGBÓL FAKADÓ, GONDATLAN KEZELÉSE OKOZHATJA A MA EMBERÉNEK ÉLETÉBEN A LEGNAGYOBB KATASZTRÓFÁT.

A MADÁCHI LÁNGOLÓ ALKOTÓERŐ HATALMAS ENERGIÁJA TOVÁBBI MŰVEKRE IS ÖSZTÖNZÖTT. MADÁCH ÉS A TRAGÉDIA IHLETTE 1980-BAN KÉSZÜLT *DILEMMA* CÍMŰ ANIMÁCIÓS FILMEMET IS, AMELY AZ ELSŐ EURÓPAI KOMPUTERREL KÉSZÜLT RAJZFILM VOLT. EKKOR IS MADÁCH LÁTOMÁSA MUNKÁLT BENNEM. A FILMMEL ÁTTEKINTETTEM AZ EMBERISÉG TÖRTÉNETÉT, A XX. SZÁZADBAN RÁ VÁRÓ SORSIG. /Kass János/

THE GRADUAL COLLAPSE OF THE SO-CALLED CULTURAL POLICY CONTROLLED BY RÉVAI-ZSDANOV STARTED IN THE SPRING OF 1956 WITH THE PERFORMANCE OF BARTÓK'S BALLET *THE MIRACULOUS MANDARIN*. GABRIELLA LAKATOS DANCED THE PART OF THE GIRL AND ERNŐ VASHEGYI DANCED THE PART OF THE MANDARIN, CHOREOGRAPHED BY GYULA HARANGOZÓ. AFTER THAT CAME BARTÓK'S THIRD PIANO CONCERTO AT THE ERKEL THEATRE ON OCTOBER 22ND, THE EVE OF THE REVOLUTION. THE AUDIENCE WAS ECSTATIC, GYÖRGY CZIFFRA PLAYED THE PIANO AND SHORTLY AFTER HE WAS BEING CELEBRATED IN PARIS.

THE REVOLUTION FAILED, BUT IN THE LIGHT OF THIS SUPERNOVA EXPLOSION THE WORLD COULD SEE THAT THIS LITTLE COUNTRY HAD ITS GIANTS. SOME REPRESENTED THEIR HOMELAND WITH A SINGLE GUN, SOME WITH A PEN, OTHERS WITH A BOW, A PAINTBRUSH OR AT THE PIANO.

ONE OF THE RESULTS OF THIS STRUGGLE WAS THE STAGING OF *THE TRAGEDY OF MAN* BY IMRE MADÁCH. THE REAL REVELATION CAME WITH THE STAGING OF *MOSES*, ALSO BY MADÁCH, AN UNRIVALLED SUCCESS, A RICH EXPERIENCE AND A GREAT CATHARSIS. AT THAT TIME THE TEXT OF *MOSES* REVISED BY DEZSŐ KERESZTURY CONSTITUTED A DEMONSTRATION. FOR MY PART *MOSES* PRESENTED ME WITH AN OPPORTUNITY TO STUDY THE OLD TESTAMENT. THE PLAY AND THE ILLUSTRATIONS WERE PUBLISHED BY MAGVETŐ PUBLISHERS IN 1966 IN SEVEN THOUSAND COPIES.

IT WAS AT THIS TIME THAT MAGYAR HELIKON COMMISSIONED THE ENGRAVINGS FOR *THE TRAGEDY OF MAN*, AND FROM 1966 ONWARDS SEVERAL HUNGARIAN AND FOREIGN LANGUAGE EDITIONS FOLLOWED. THE FIRST EDITION WAS PRINTED IN TEN THOUSAND COPIES. IN 1993 *THE TRAGEDY OF MAN* WAS PUBLISHED WITH THESE ENGRAVINGS IN EDINBURGH, TRANSLATED BY IAN MACLEOD.

WHEN I ILLUSTRATED THE TRAGEDY I SPOKE OPENLY OF MY OWN TIME, THE PRAGMATIC WORLD OF THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY. I WAS ASKED WHY I HAD PLACED THE EMPHASIS ON THE COSMOS, THE PHALANSTERY, IN THIS WAY, OVERSTEPPING THE LIMITS OF THE TRADITIONAL CONCEPT. THE TRAGEDY IS RAW MATERIAL WHICH REFLECTS THE TRAGEDY OF EVERY MAN FROM EVERY ERA. TODAY WE KNOW THINGS MADACH COULDN'T HAVE KNOWN. IN THE AGE OF THE THEORY OF RELATIVITY IT WAS NECESSARY TO COMPOSE THE SIGNS OF THE TECHNICAL AND INTELLECTUAL ACHIEVEMENTS, THE CARELESS TREATMENT OF WHICH – ARISING OUT OF IGNORANCE – COULD CAUSE THE GREATEST CATASTROPHE IN THE LIFE OF MAN TODAY.

THE VAST ENERGY OF MADACH'S PASSIONATE CREATIVITY SPURRED ME TO FURTHER WORKS. MADACH AND THE TRAGEDY WERE THE INSPIRATION FOR MY ANIMATION FILM *DILEMMA* MADE IN 1980. THIS WAS THE FIRST CARTOON FILM IN EUROPE TO BE MADE ON A COMPUTER. MADACH'S VISION WAS WORKING WITHIN ME AT THAT TIME. IN THE FILM I SURVEYED THE HISTORY OF MANKIND UP UNTIL THE FATE AWAITING IT IN THE 20TH CENTURY. /János Kass/

I

AZ ÚR:

Be van fejezve a nagy mű, igen.

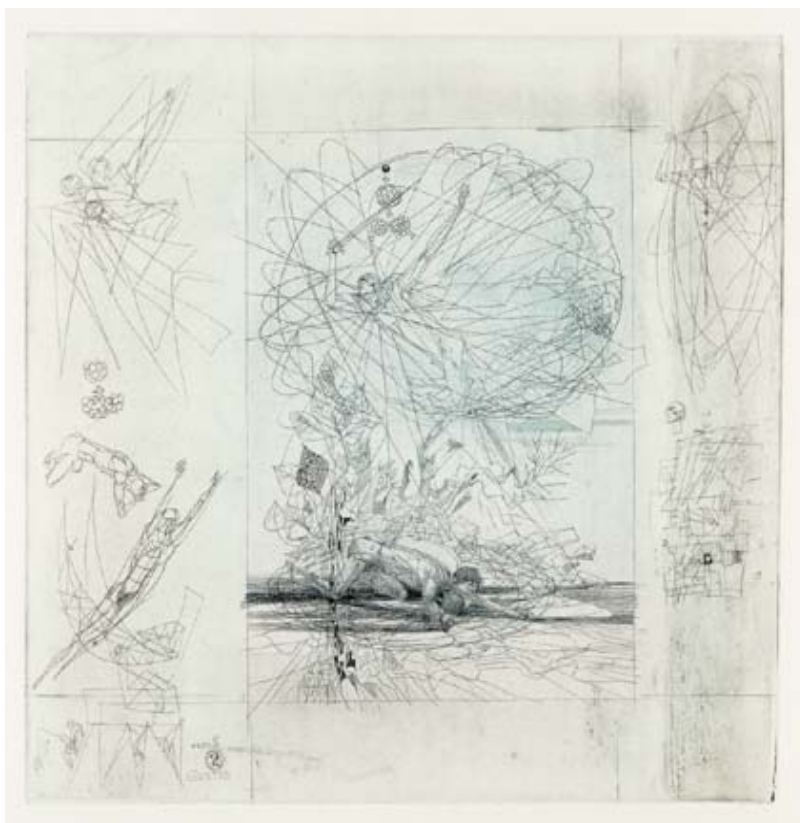
A gép forog, az alkotó pihen.

Év-milliókig eljár tengelyén,

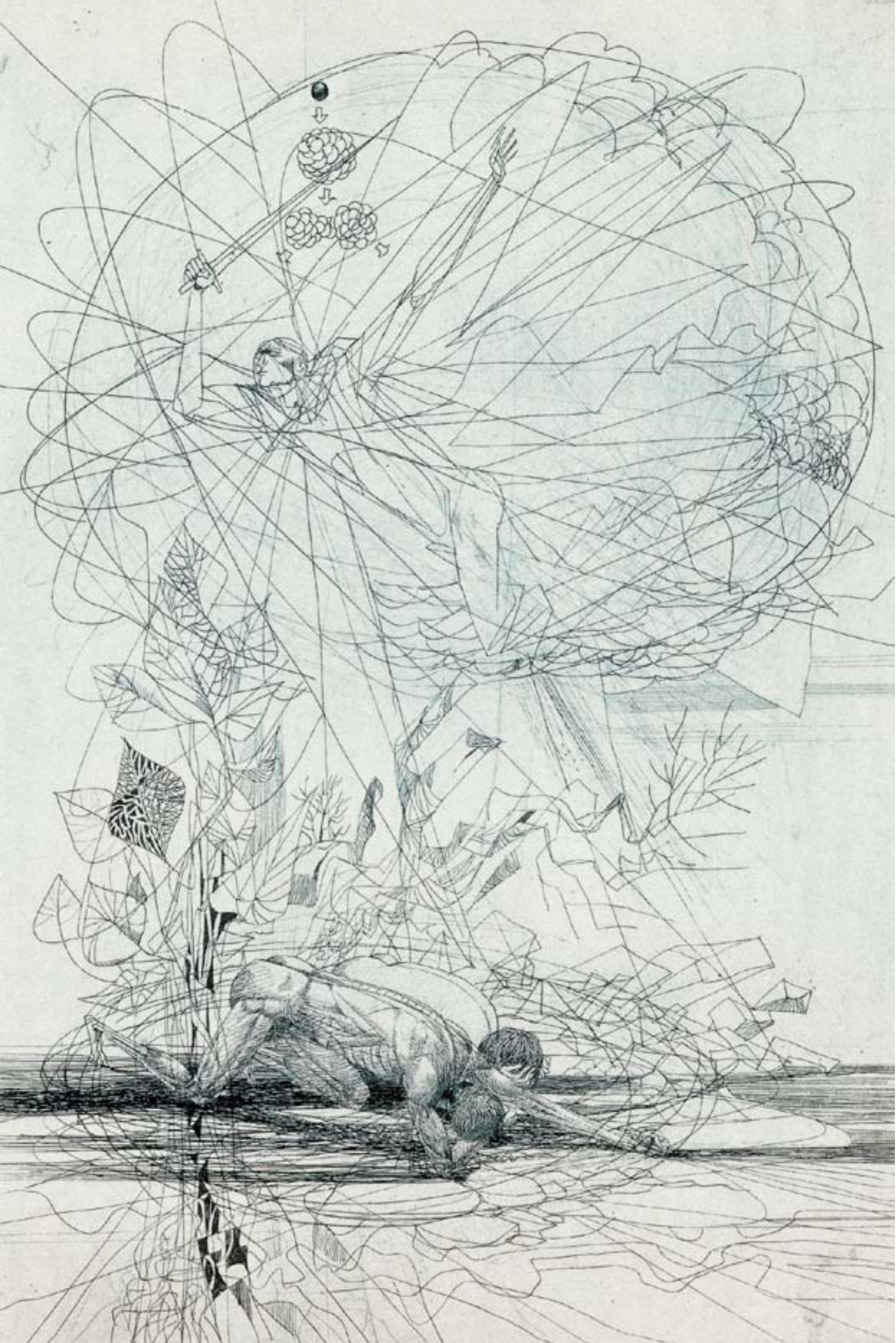
Míg egy kerékfogát ujítani kell.

II

CHERUB:
Félre, bűnösök.
AZ ÚR SZAVA:
*Ádám, Ádám! Elhagytál engemet,
Elhagylak én is, lásd, mit érsz magadban.*

III

ÁDÁM:

*Ez az enyém. A nagy világ helyett
E tér lesz otthonom. Birok vele,
Meggódom azt a kártevő vadaktól
És kényszerítem nékem termeni.*

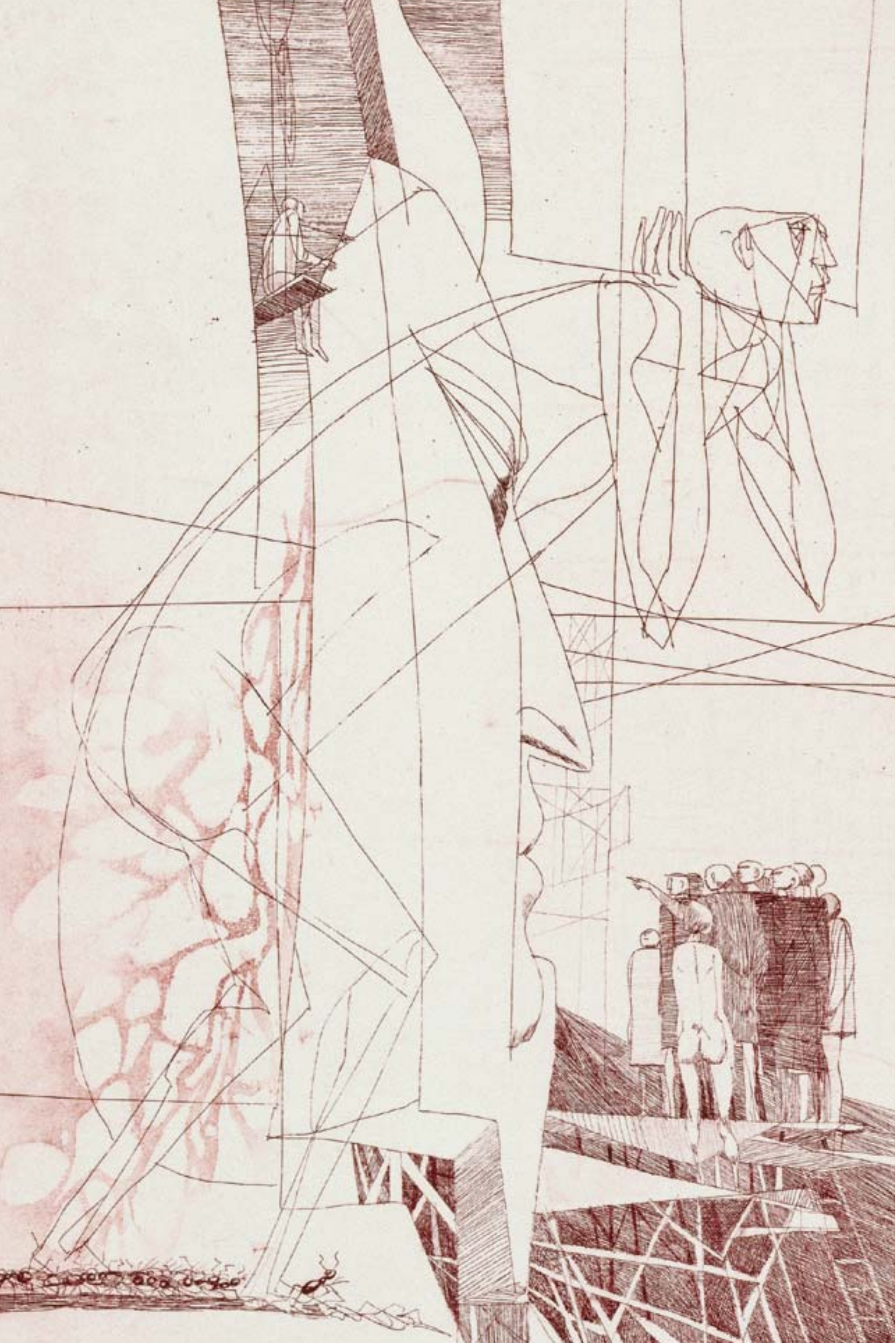

IV

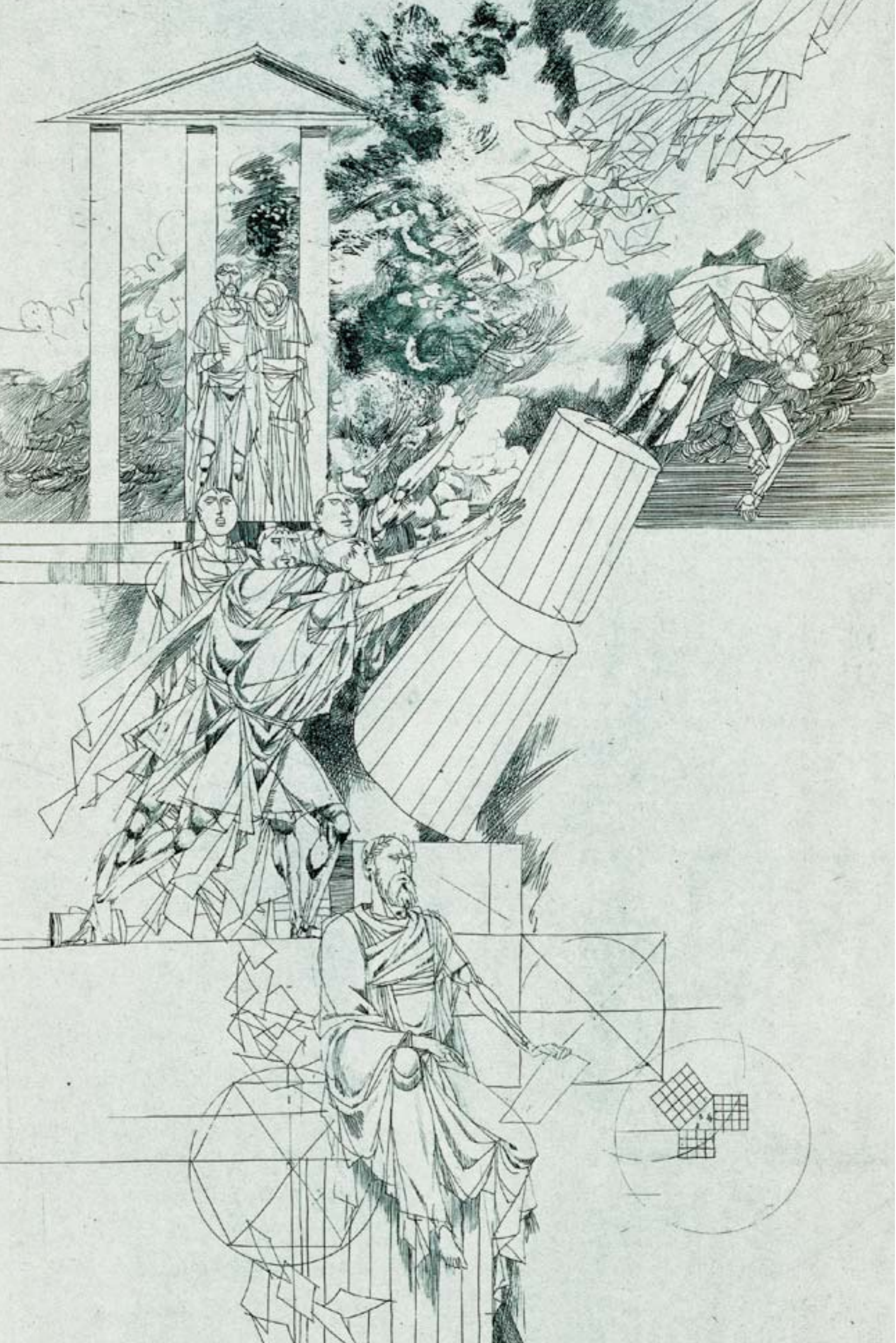
LUCIFER:
Előre csak önhittén útadon,
Hidd, hogy te mégy, ha a sors árja von.
ÁDÁM:
E mű meg álljon bevégetlenül,
Intó rom annak, aki nagyra tör,
Erőnk s gyöngénknek nagy kérdőjele.

V

*ELSŐ DEMAGÓG:
Polgárok! fájva emelek szavat,
Mert a nemes szívnek fáj, a nagyot
Porig alázni; s egy nagy férfiút
Kell vonnom bíróséketek elé
A dísz-szekérről.*

VI

LUCIFER:

*Néhány őrültet most feszítenek fel,
Testvériségről, jogról álmodókat.*

CATULUS:

*Úgy kell nekik, miért nem ültek otthon.
Élvezve és feledve a világot,
Miért vitatták mások dolgait?*

VII

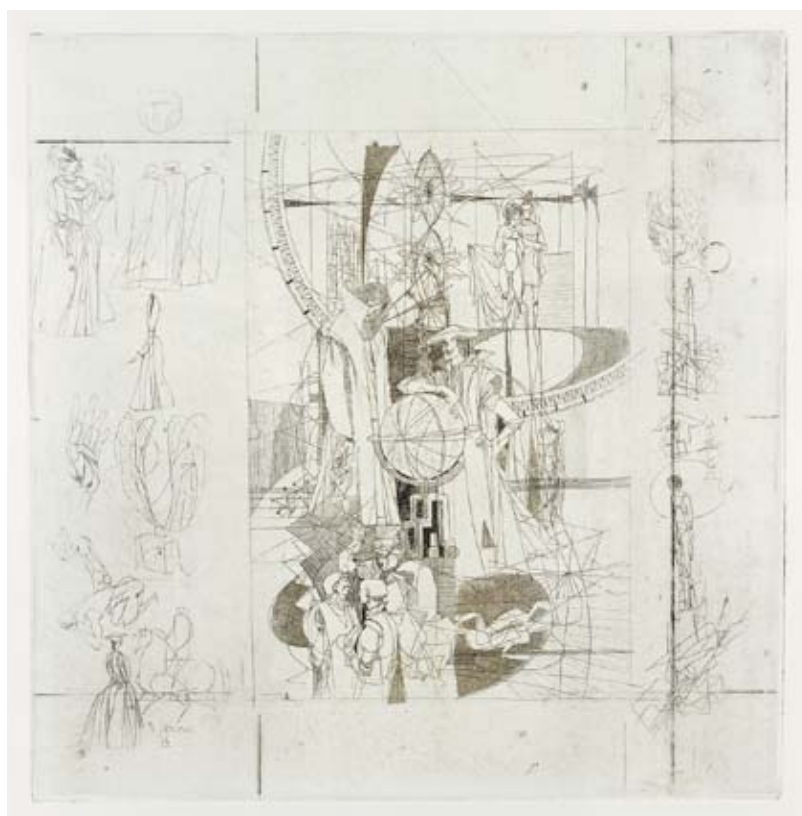
PÁTRIÁRKA:

*Fiam, csekély dolgokra most nem érek,
Az Isten dicse, a nép üdve hív,
Eretnekek fölött kellvén itélnem,
Kik mérget szórva dudvaként tenyésznek,
S tőzzel-vassal bár irtjuk, szüntelen
Ujult erővel küldi a pokol ránk.*

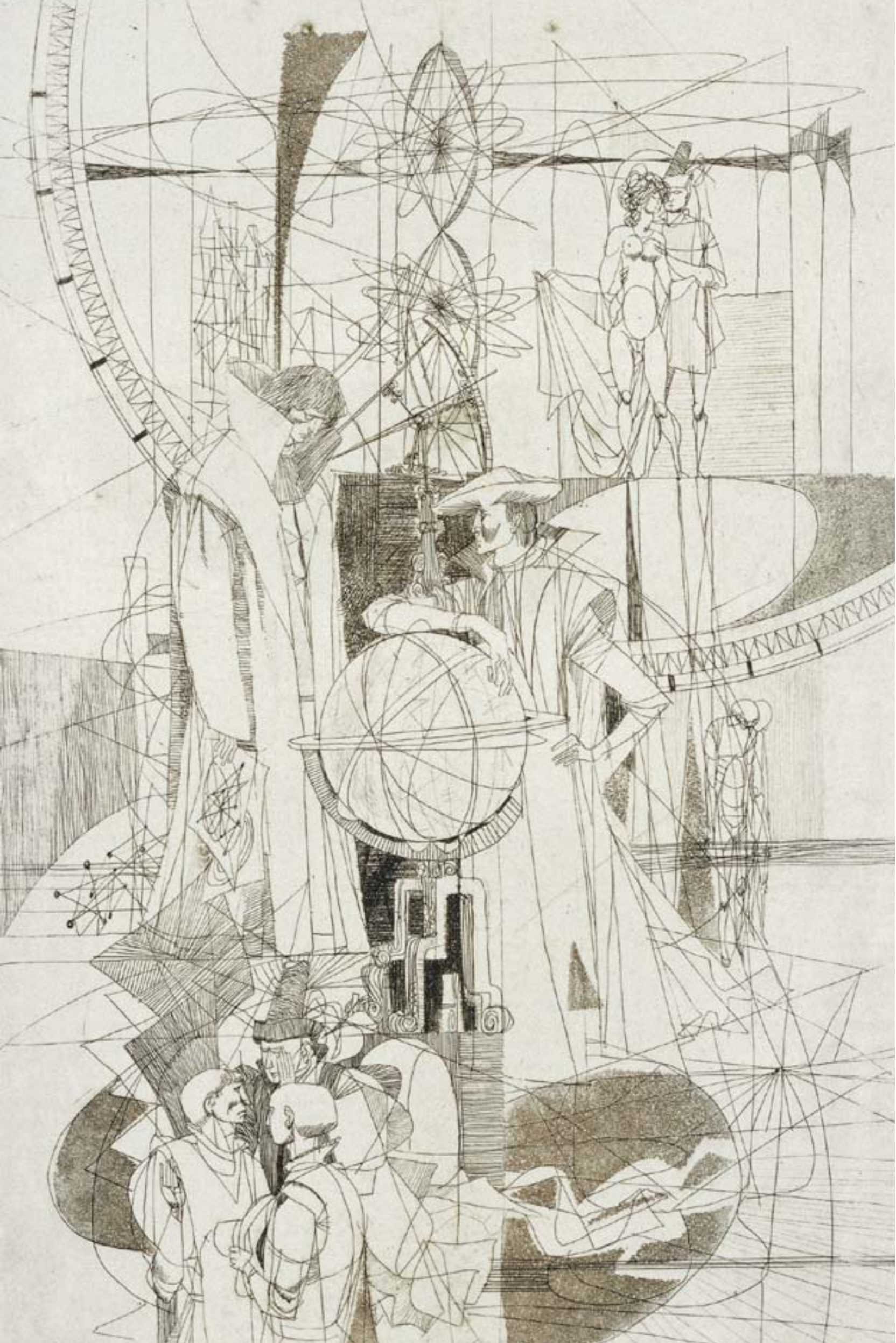

VIII

LUCIFER:

*Ily hűvös este e tűz jólesik,
Bizon, bizon már jó régen melenget.
De félek, hogy kialszik nemsokára.
Nem férfias határozattal eloltva,
Nem új nézetnek engedvén helyet,
De e közömbös korban nem leend,
Ki új hasábot vetne a parázsra ...*

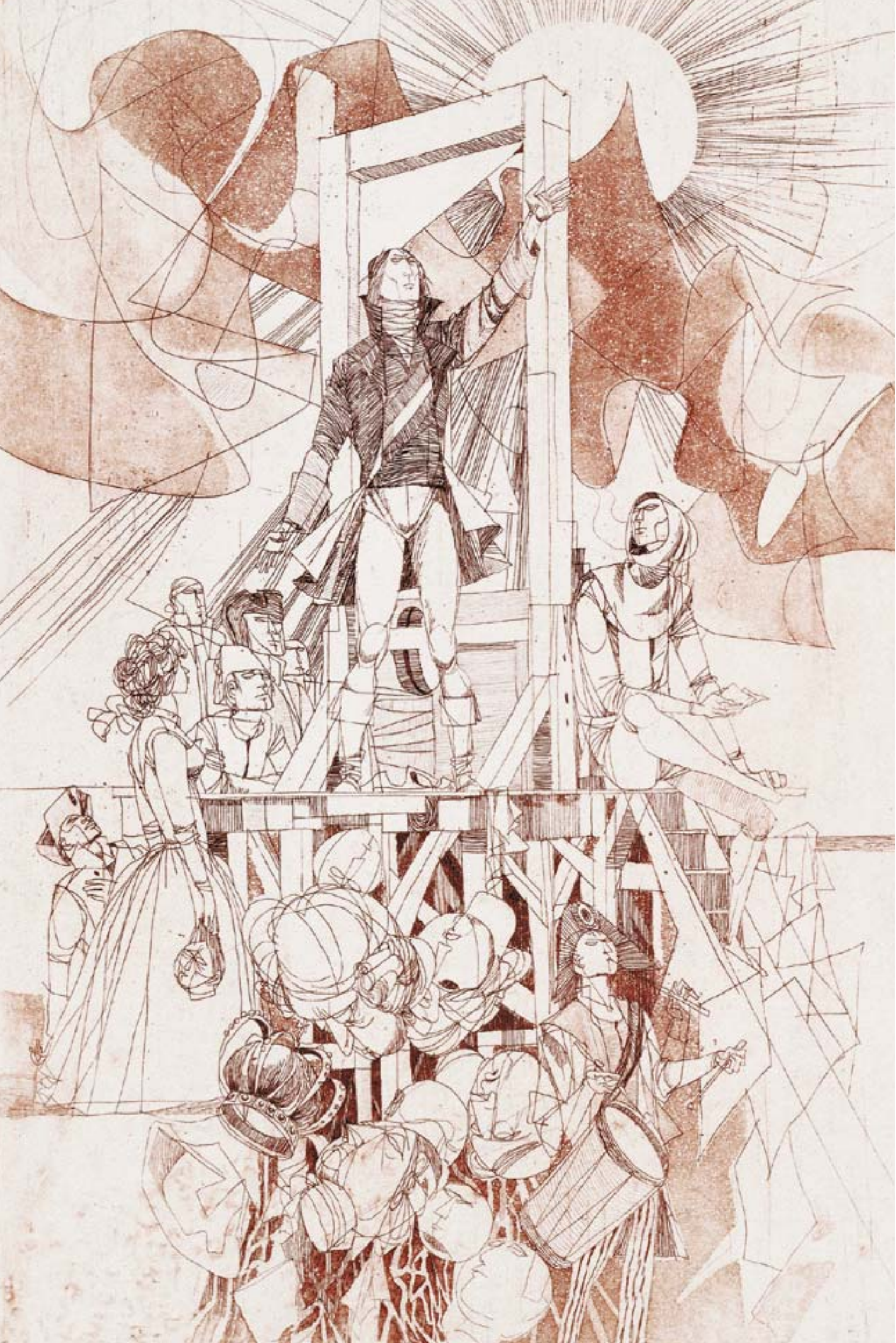

IX

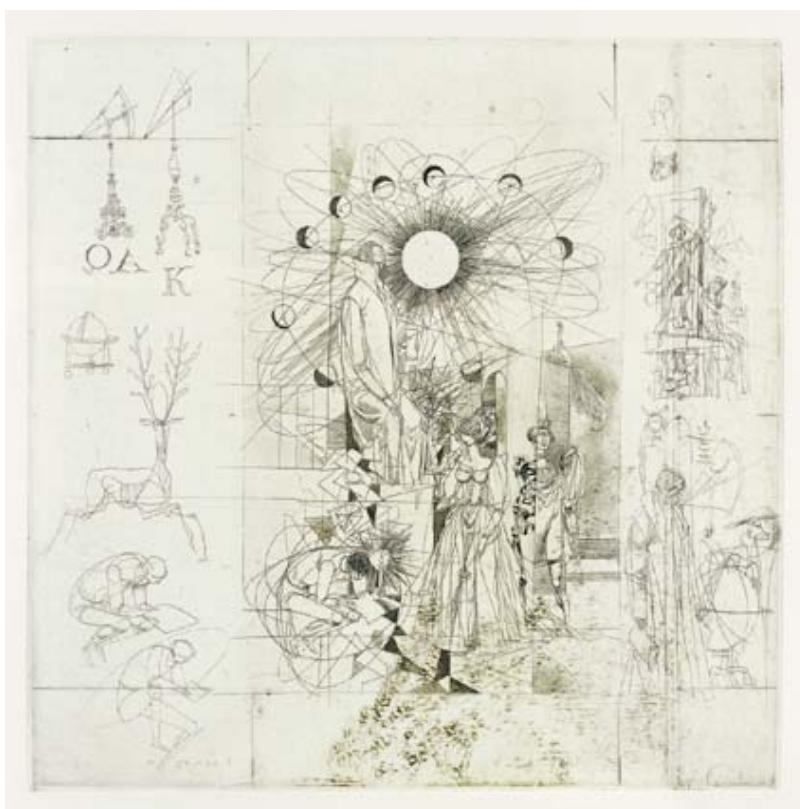

ÁDÁM:

*Az áldozat, hidd el, magam vagyok.
S ha irigyelve nézik is hatalmam,
Örömtelen, megvetve életet,
Meg a halált, nézem királyi székem,
Melyről mellőlem hullnak el naponkint,
S várom, mikor jó már reám sor ...*

X

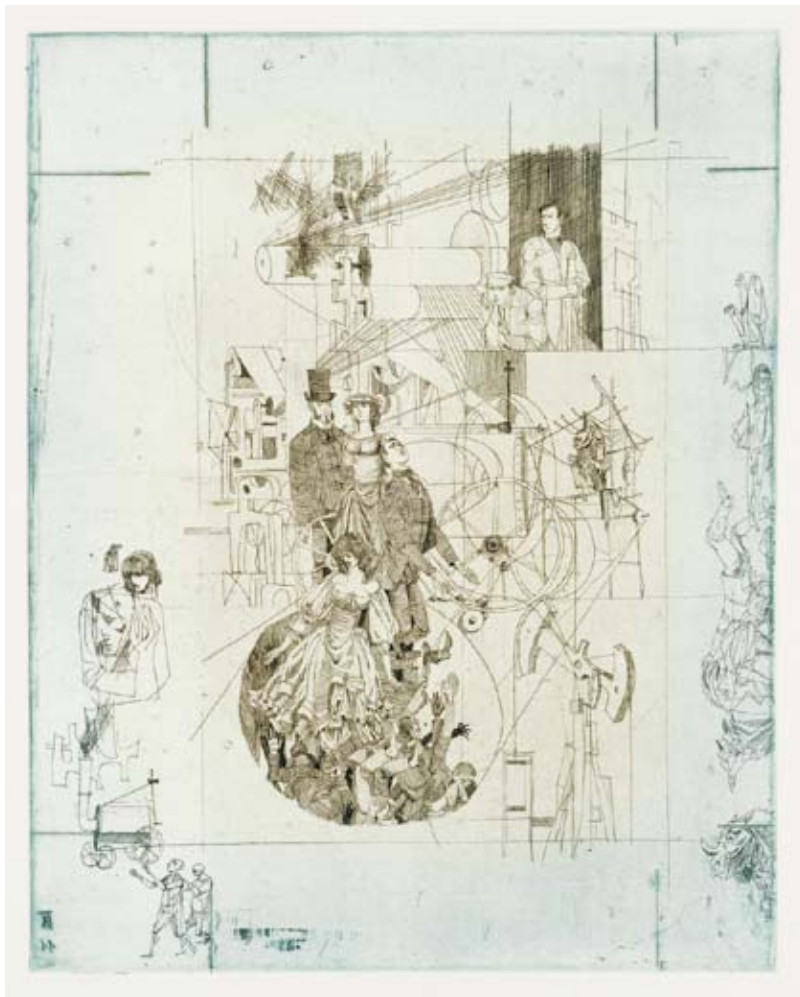

ÁDÁM:

*Fogd hát e sárgúlt pergamenteket,
E fóliánsokat, miken penész ül,
Dobd tűzre mind. Ezek feledtetik
Saját lábunkon a járást velünk,
És megkimélnek a gondolkodástól.
Ezek viszik múlt századok hibáit
Előítéletül az új világba.
A tűzre vélők! És ki a szabadba!*

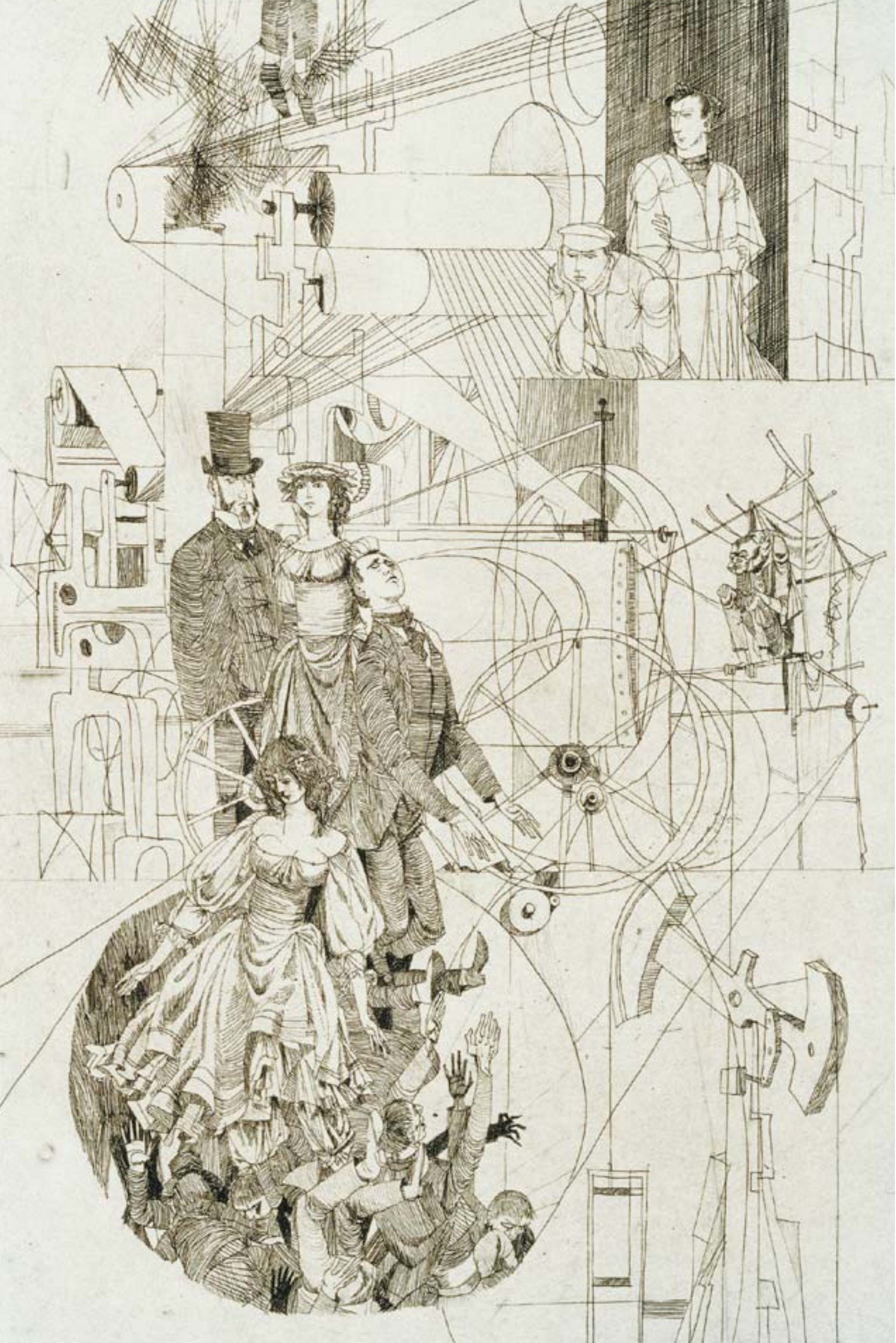
XI

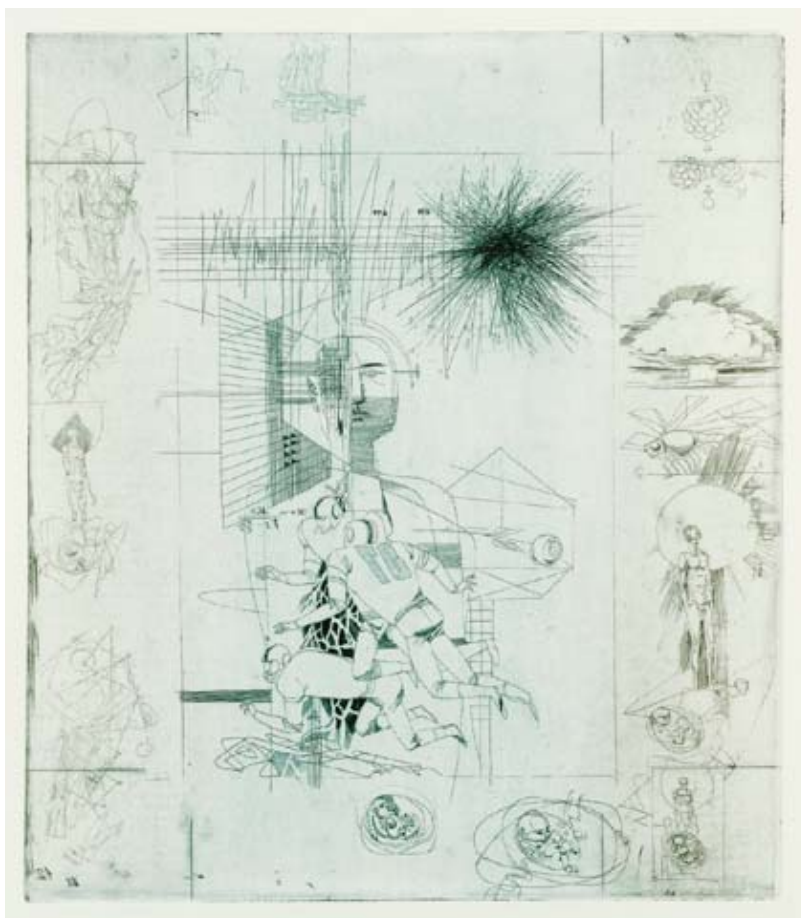
ÁDÁM:

*Mi verseny ez, hol egyik kardosan
Áll a meztelen ellenek szemében,
Mi függetlenség, száz hol éhezik,
Ha az egyes jármába nem hajol.
Kutyáknak harca ez egy konc felett.*

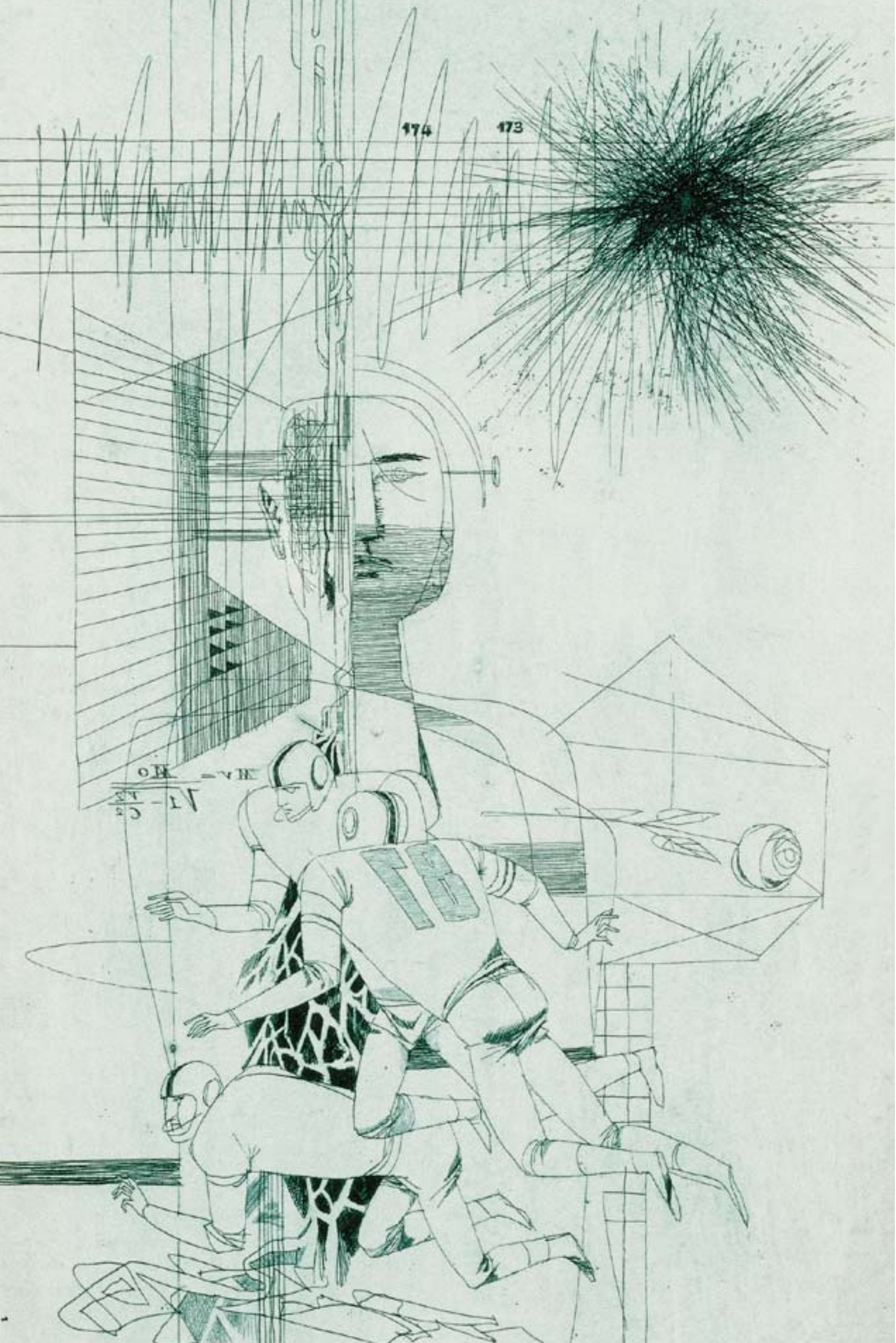

XII

ÁDÁM:
Mondd, mi hát az eszme,
Mely egy ily népbe egységet lehel
Mely, mint közös cél, lelkesíteni tud?

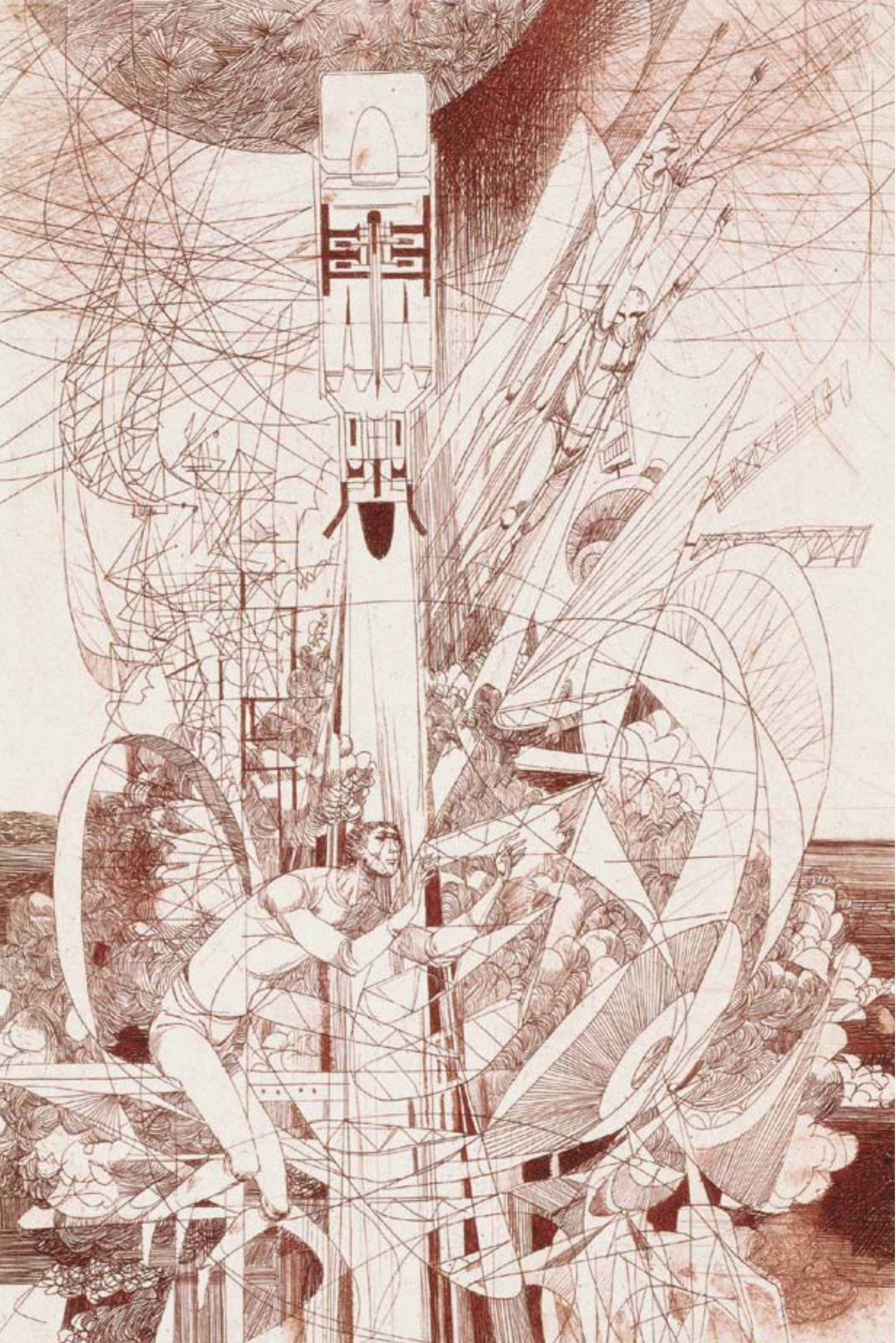

XIII

ÁDÁM:

*A csillagok megettünk elmaradnak,
S nem látok célt, nem érzek akadályt.
Szerelem és küzdés nélkül mit ér
A lét? Hideg borzongat, Lucifer!*

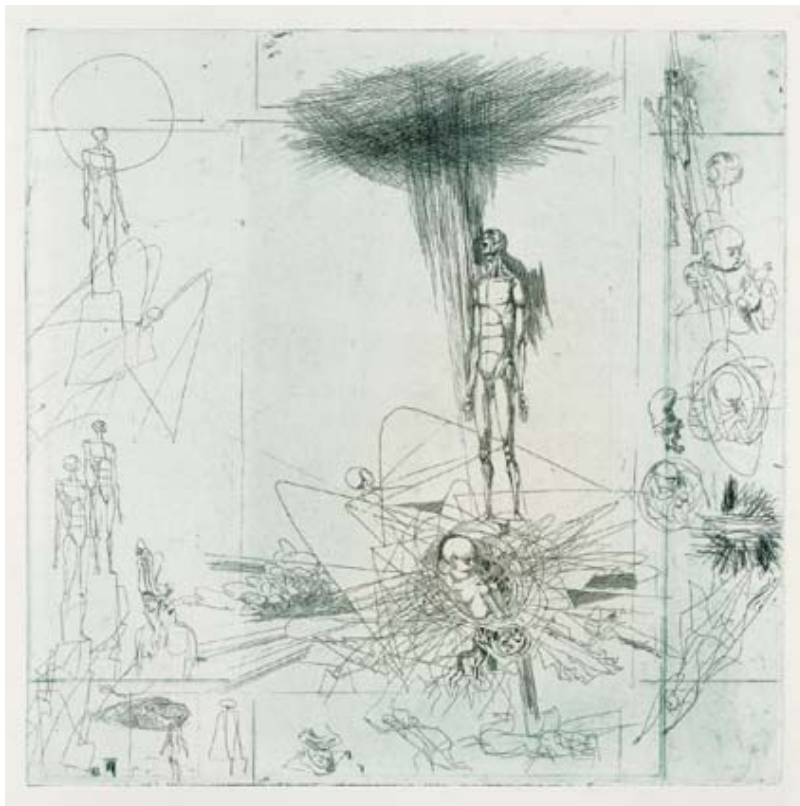
XIV

*LUCIFER:
Ottan vagyunk. E vérgolyó napod.
Lábunk alatt a föld egyenlítője.
A tudomány nem győzött végzetén.*

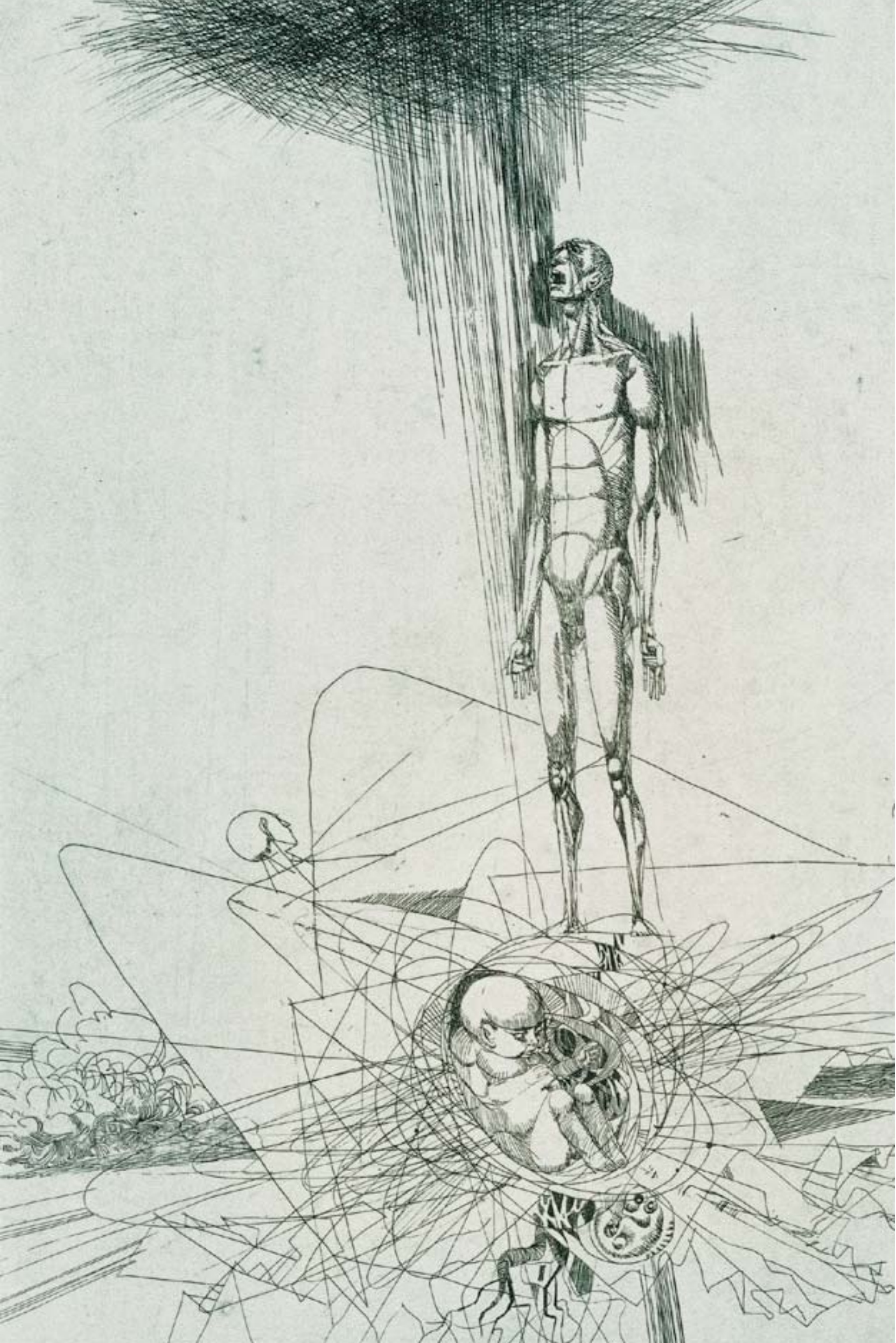
XV

36

AZ ÚR:
Mondottam ember: küzdj és bízza bízzál!

A KÉKSZAKÁLLÚ
HERCEG VÁRA
DUKE BLUEBEARD'S
CASTLE

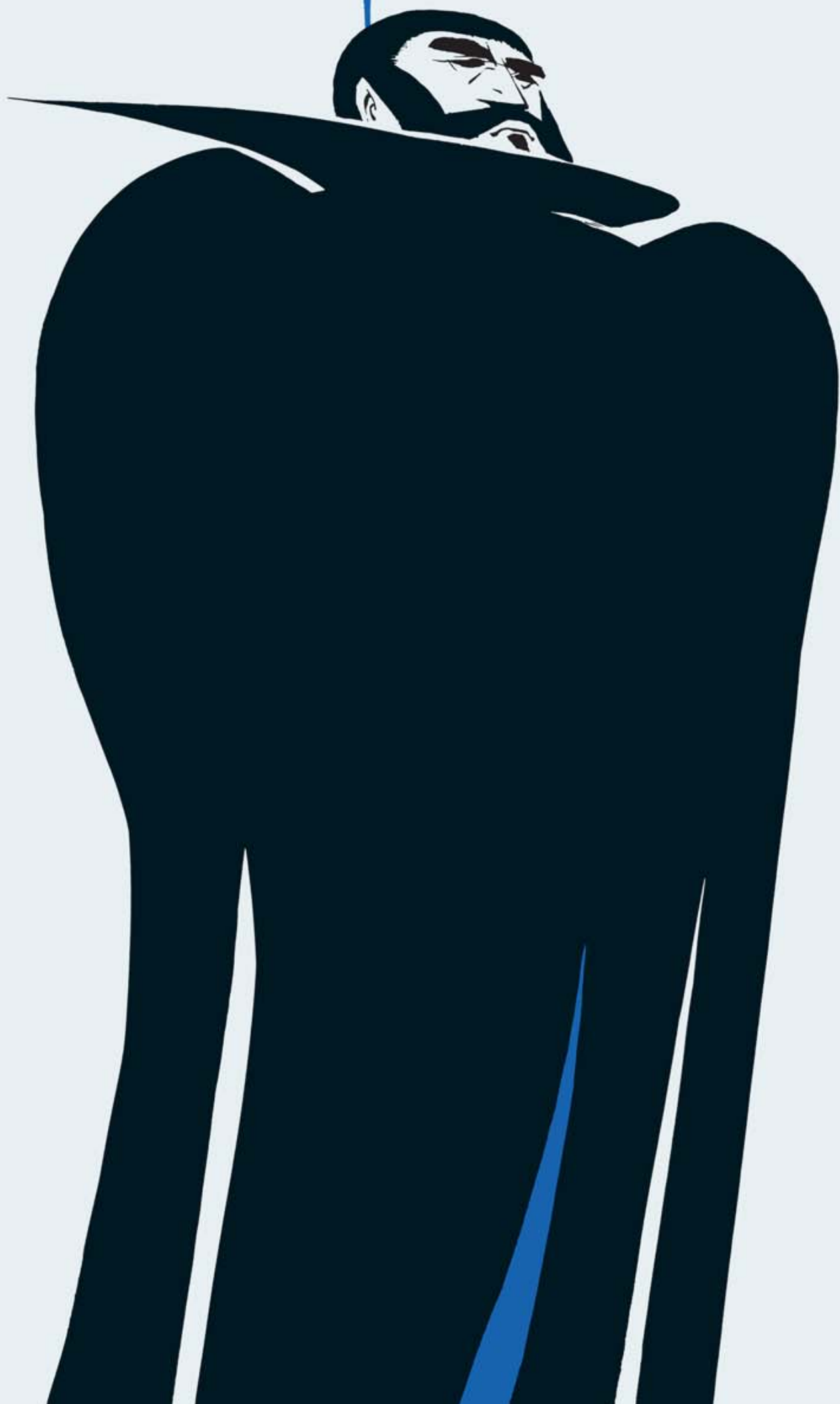
AKÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA, BARTÓK REMEKMŰVE A HATVANAS ÉVEK ÓTA FOGLALKOZTAT. A HELIKON KIADÓ KÉRÉSÉRE AKKOR ELKÉSZÍTETTEM A DRÁMA ELSŐ GRAFIKAI VÁLTOZATÁT, A KÖTET ILLUSZTRÁCIÓJAKÉNT. AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEK FOLYAMÁN SOKFÉLE VERZIÓBAN – TÖBBEK KÖZÖTT FILMFORGATÓKÖNYVKÉNT IS – MEGRAJZOLTAM E MINDIG AKTUÁLIS TÉMA VARIÁCIÓIT. A KÉT ELLENTÉTES NEM ÖRÖKÖS PÁRHARCA, A FEKETE-FEHÉR, A POZITÍV-NEGATÍV. A FÉRFI-NŐ ALAPVETŐ KÜLÖNBÖZŐSÉGÉBŐL FAKADÓ KONFLIKTUS A SORS. BALÁZS BÉLA SZIMBOLIKUS TÖRTÉNETE A SZECESSZIÓS STÍLUST SUGALLJA, DE AZ INDULATOK HITELESEK. NÉMI ÖNVIZSGÁLATTAL MAGUNKBAN IS FELFEDEZZÜK A MESE ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ IGAZI FESZÜLTSEGET, KETTŐSSÉGET. A KÖNYV LAPJAIT AJTÓKKÉNT FOGTAM FEL, ÉS EZ A SZERKEZET KÖVETI AZ ESEMÉNYEKET. AZ AJTÓK, AKÁR A DRÁMAI CSOMÓPONTOK, KÖZREFOGJÁK A KÉT SZEREPLŐ KÖZÖTT VÉGBEMENŐ LELKI FOLYAMATOT. AZ ELSŐ PERCTŐL KEZDVE VILÁGOS VOLT, HOGY AZ INDULATOKAT SZÍNNEL KELL KIFEJEZNI. A KÉK, A VÖRÖS, A FEHÉR ÉS A FEKETE KONTRASZTJÁBÓL ÉPÜLT FEL AZ EGYMÁST KÖVETŐ GRAFIKAI LAPOK RITMUSA. A BEFEJEZÉS, AZ APOTEÓZIS, A JUDIT KORONÁJA ÉS PALÁSTJA ÁLTAL SUGALLT ARANY, S A MÖGÉ FESZÜLŐ FEKETE ZÁRJA A REMÉNYTELEN TÖRTÉNETET. A MŰ A NARRÁTOR ÁLTAL BEVEZETETT CSELEKMÉNY, A VÁR, JUDIT, A KÉKSZAKÁLLÚ, S VÉGÜL A MÚLT EMLÉKKÉPEI, A KORÁBBI SZERETŐK RITMUSÁBÓL ÉPÜL FEL. A DRÁMA KOREOGRÁFIÁJA, LASSÚ HÖMPÖLYGÉSE TÁVOLRÓL A JAPÁN NÓ-SZÍNHÁZRA EMLÉKEZTET, AKÁR A FESTÉSZETBEN A SZÁZADFORDULÓN MEGJELENŐ JAPÁN HATÁS. A NYÍLÓ-ZÁRÓDÓ AJTÓK MÖGÖTTI SZIMBÓLUMOKRA VONATKOZÓ REJTETT UTALÁSOK, S VÉGÜL A KORONA ÉS A PALÁST LÁTSZÓLAG KÖZHELYNEK TŰNNEK, AZONBAN A SZTEREOTÍPIÁK, A HŰSÉG, A MEGCSALATÁS, A TAGADÁS, A TUDNI AKARÁS ÉS A MEGISMERÉS ÖRÖKÖS ISMÉTLŐDÉSEI A MEGISMÉTELHETETLEN SZITUÁCIÓK KALEIDOSZKÓPSZERŰ SORÁT HOZZÁK LÉTRE. /Kass János/

IFIRST BECAME INVOLVED WITH *BLUEBEARD'S CASTLE*, BARTÓK'S MASTERPIECE, IN THE SIXTIES. AT THAT TIME, COMMISSIONED BY THE HELIKON PUBLISHING HOUSE, I PREPARED THE FIRST GRAPHIC REPRESENTATION OF THE DRAMA, AS ILLUSTRATIONS FOR A BOOK. SINCE THEN I HAVE DRAWN SEVERAL VERSIONS, INCLUDING A STORY-BOARD FOR A FILM. I AM STILL INSPIRED BY THIS EVER-TOPICAL SUBJECT, THE ETERNAL STRUGGLE BETWEEN THE SEXES, BETWEEN BLACK AND WHITE, POSITIVE AND NEGATIVE, THE FATEFUL CONFLICT ARISING FROM THE FUNDAMENTAL DIFFERENCE BETWEEN MAN AND WOMAN. THE EMBLEMATIC STORY BY BÉLA BALÁZS IS ROOTED IN THE *ART NOUVEAU* STYLE, BUT THE EMOTIONS ARE GENUINE. AFTER SOME SELF-EXAMINATION WE DISCOVER IN OURSELVES TOO THE MAINSPRINGS OF THE PLAY, TRUE TENSION AND DUALITY. I ENVISIONED THE PAGES OF THE BOOK AS DOORS, AND IT IS IN THIS FRAMEWORK THAT THE EPISODES TAKE PLACE. THE DOORS, THE CARDINAL POINTS OF THE DRAMA, ARTICULATE THE PHYSICAL INTERACTION BETWEEN THE PROTAGONISTS. IT WAS CLEAR FROM THE BEGINNING THAT THE EMOTIONS WOULD BE REPRESENTED BY COLOURS. THE CONTRASTING COLOURS OF BLUE, RED, BLACK AND WHITE CREATE THE RHYTHM IN THE SEQUENCE OF THE ILLUSTRATED PAGES. THIS STORY OF DESPAIR ENDS WITH THE *DÉNOUEMENT* OR APOTHEOSIS: THE GOLD OF JUDITH'S CROWN AND MANTLE AGAINST A BACKDROP OF BLACK. THE WORK IS DEFINED BY THE RHYTHM OF THE MINSTREL'S PROLOGUE, THE CASTLE, JUDITH, BLUEBEARD AND FINALLY, OF BYGONE MEMORIES AND THE WOMEN OF THE PAST. THE CHOREOGRAPHY, THE SLOW GROUND-SWELL OF THE DRAMA REVIVES DISTANT ECHOES OF JAPANESE NOH-THEATRE, PARALLELING THE INFLUENCE OF JAPANESE PAINTINGS ON *FIN DE SIÈCLE* EUROPEAN ART. THE CRYPTIC REFERENCES TO THE IMAGERY HIDDEN BEHIND THE OPENING OR CLOSING DOORS, AND FINALLY, THE CROWN AND THE MANTLE MAY SEEM TOO OBVIOUS, BUT THE RECURRENT STEREOTYPES OF DEVOTION, REJECTION, BETRAYAL, INQUISITIVENESS AND DISCOVERY CREATE A KALEIDOSCOPIC SERIES OF UNIQUE SITUATIONS. /János Kass/

I

*A KÉKSZAKÁLLÚ:
... Ez a Kékszakállú vára.
Nem tündököl, mint atyádé. –
Judit jössz-e még utánam?*

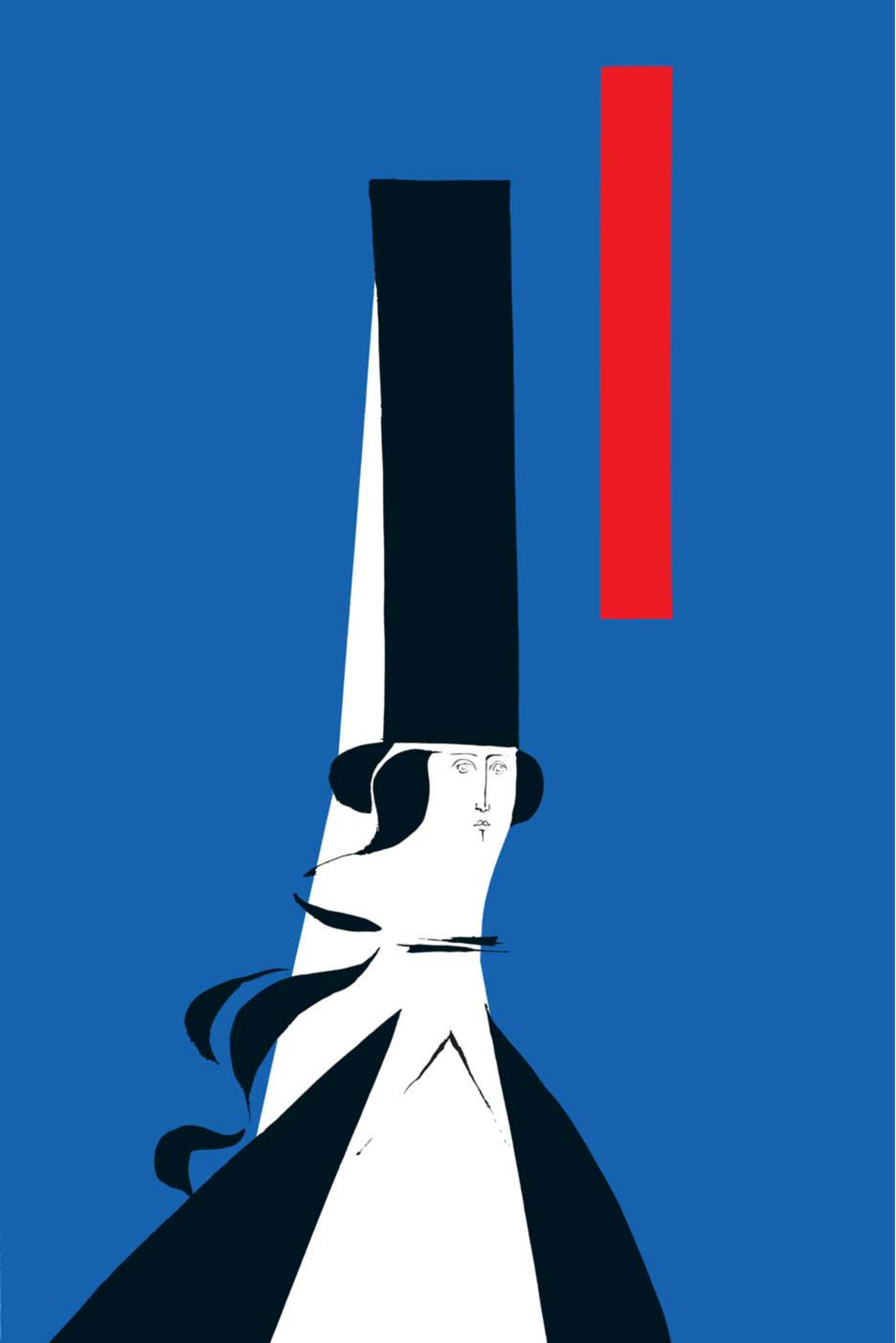

II

*JUDIT:
Vizes a fal! – Kékszakállú
Milyen víz hull a kezemre?
Sír a várad! – Sír a várad!*

III

JUDIT:
*Idejöttem, mert szeretlek
Itt vagyok. A tied vagyok.
Most már vezess mindenhová
Most már nyiss ki minden ajtót.*

IV

*JUDIT:
Minden ajtót ki kell nyitni.
Szél bejérjon, nap besüssön
Minden ajtót ki kell nyitni!*

V

50

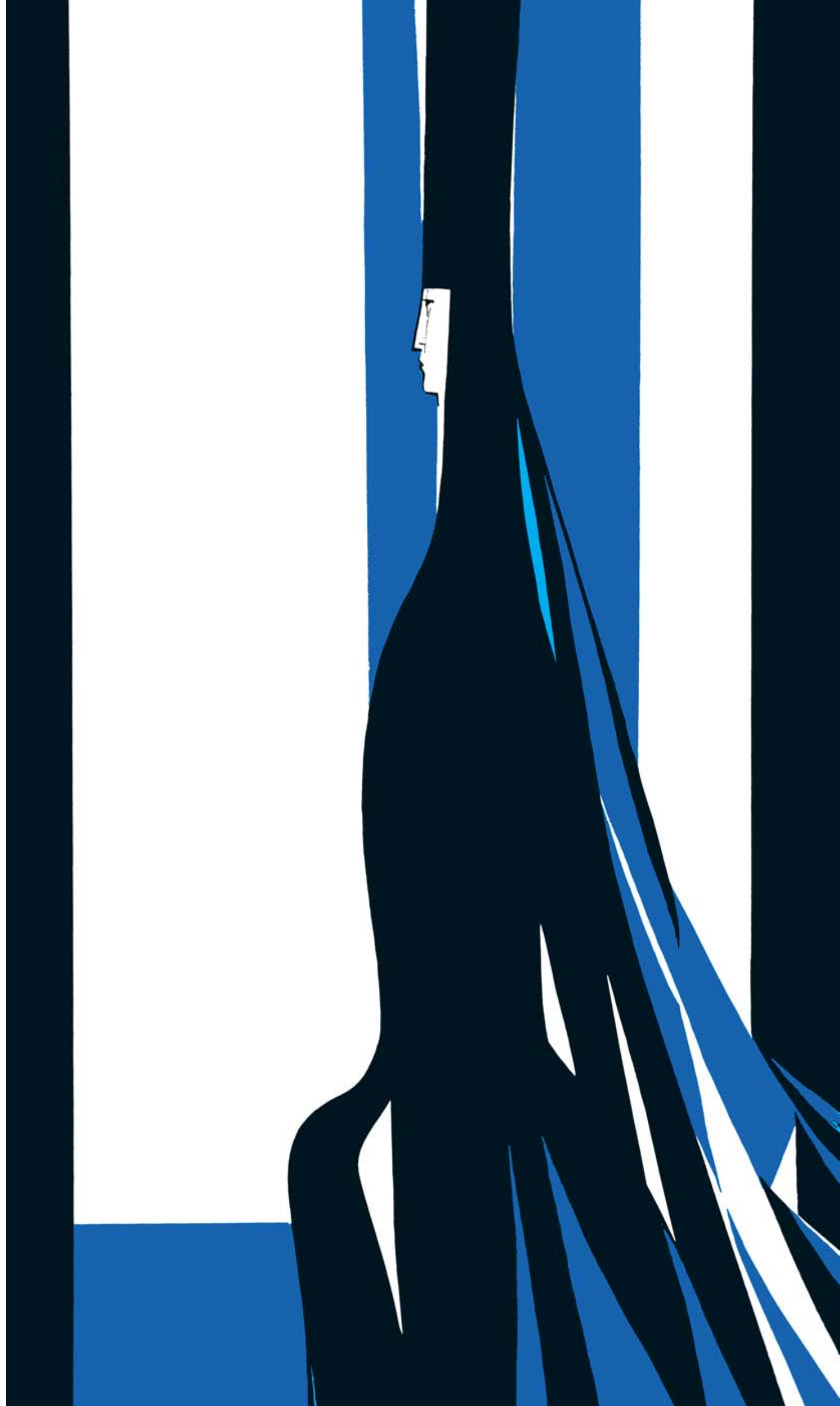
A KÉKSZAKÁLLÚ:
*Minden virág neked bókol,
Minden virág neked bókol,
Te fakasztod, te hervasztod,
Szebben újra te sarjasztod.*

VI

VII

*JUDIT:
Mondd meg nekem Kékszakállú
Kit szerettél énelőttem?*

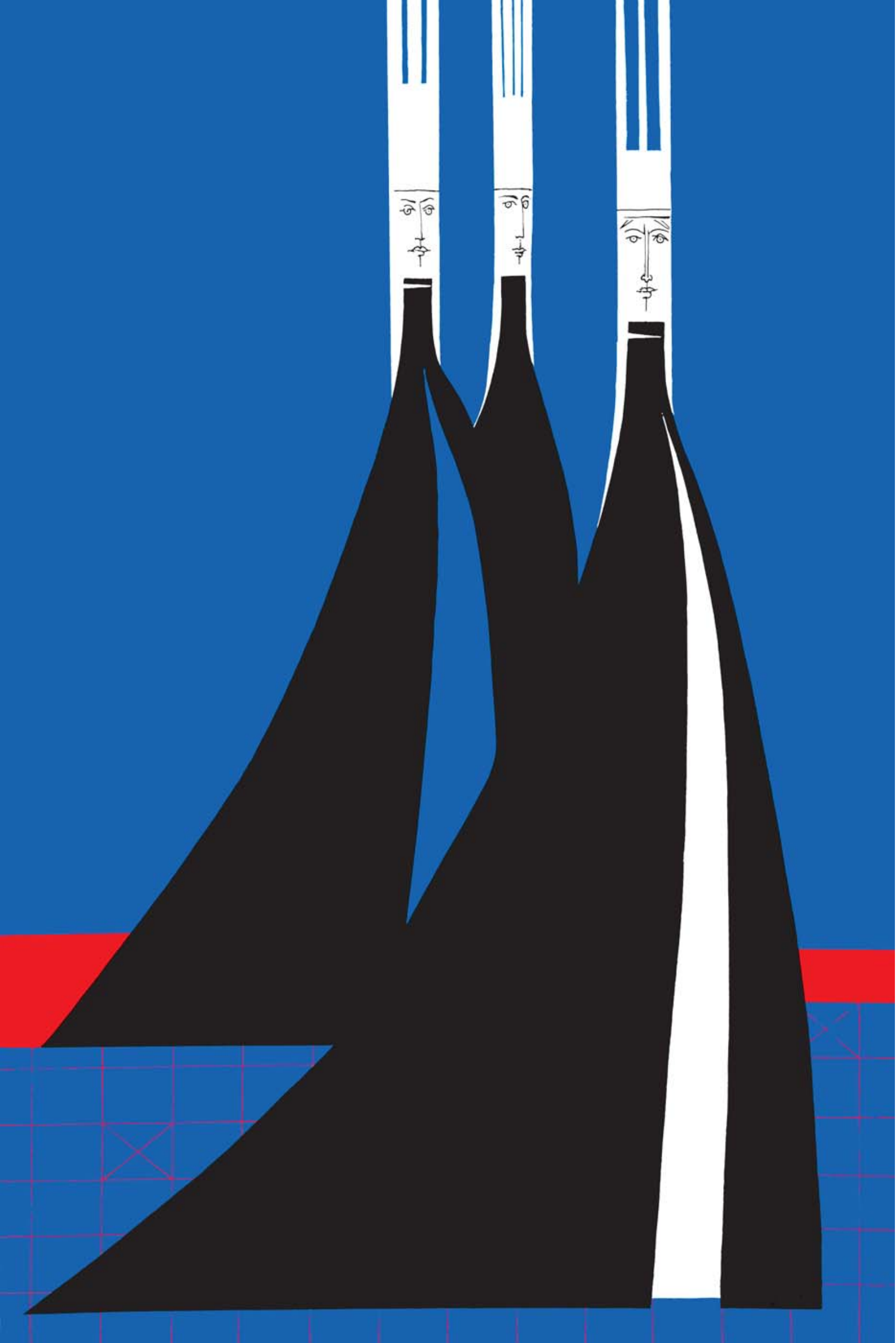
*A KÉKSZAKÁLLÚ:
Te vagy váram fényessége
Csókolj, csókolj, sohse kérdezz.*

VIII

*A KÉKSZAKÁLLÚ:
Lásd a régi asszonyokat
Lásd akiket én szerettem.*

IX

*A KÉKSZAKÁLLÚ:
Tied lesz már minden éjjel.
Tied csillagos palástja
Tied gyémánt koronája.
Tied a legdrágább kincsem.*

X

A KÉKSZAKÁLLÚ:
*Szép vagy, szép vagy, százszor szép vagy,
Te voltál a legszebb asszony,
A legszebb asszony!
És mindig is éjjel lesz már...
Éjjel ... éjjel ...*

PSALMUS
HUNGARICUS

SORSOM KÜLÖNÖS AJÁNDÉKA: GYERMEKKÉNT ÉNEKELHETTEM A KÓRUSBAN MÉG A RÉGI VIGADÓBAN KODÁLY REMEKMŰVÉT. KÖZEL NÉGY ÉVTIZEDEN ÁT ELKÍSÉRT ANNAK AZ ESTNEK AZ ÉLMÉNYE, S MOST ITT, A KODÁLY INTÉZETBEN ÁLLÍTHATOM KI AZOKAT A RAJZOKAT, AMELYEK A ZENEMŰKIADÓ FELKÉRÉSÉRE SZÜLETTEK, RÉSZEKÉNT A SOROZATNAK. 1977-BEN JELENT MEG KÖNYV ALAKBAN, NYOMTATÁSBAN. TALÁLKOZÁSAIM A *PSALMUS HUNGARICUSSZAL* ÍGY VÉGIGKÍSÉRIK ÉLETEMET: AZ ÉNEKLŐ GYERMEK EUFÓRIÁJA, A RAJZOLÓ KATARZISA, A KIÁLLÍTÁS ÖRÖME! A MŰ SUGÁRZÁSA CSELEKVÉSRE ÖSZTÖNÖZ, DÁVID DÜHE ÉS ENERGIÁJA MEGSOKSZORÓZÓDIK BENNÜNK! A *PSALMUS HUNGARICUS* ELEVEN TŰZ, NEM MELEGÍT, DE PERZSEL, HÚSUNKBA ÉGETI ÜZENETÉT! /Kass János/

A SPECIAL GIFT OF FATE: AS A CHILD I HAD THE CHANCE TO SING KODÁLY'S MASTERPIECE IN A CHOIR IN THE OLD VIGADÓ CONCERT HALL. FOR NEARLY FOUR DECADES THE EXPERIENCE OF THAT EVENING HAS BEEN WITH ME. NOW HERE IN THE KODÁLY INSTITUTE I CAN EXHIBIT THE DRAWINGS WHICH WERE COMMISSIONED BY THE ZENEMŰKIADÓ (MUSIC PUBLISHERS) AS PART OF THE SERIES. IN 1977 THEY WERE PUBLISHED IN BOOK FORM. IN THIS WAY MY ENCOUNTERS WITH *PSALMUS HUNGARICUS* ACCOMPANIED ME ALL THROUGH MY LIFE: THE EUPHORIA OF SINGING AS A CHILD, THE CATHARSIS OF DRAWING AND THE JOY OF AN EXHIBITION! THE RADIANCE OF THE WORK INSPIRES US TO ACTION, THE ANGER AND ENERGY OF DAVID MULTIPLIES WITHIN US! *PSALMUS HUNGARICUS* IS FIRE ITSELF, IT DOESN'T WARM US, IT SCORCHES, BURNING ITS MESSAGE INTO OUR FLESH! /János Kass/

I

*Mikoron Dávid nagy búsultában,
Baráti miatt volna bánatban,
Panaszolkodván nagy haragjában,
Illyen könyörgést kezdte ő magában.*

II

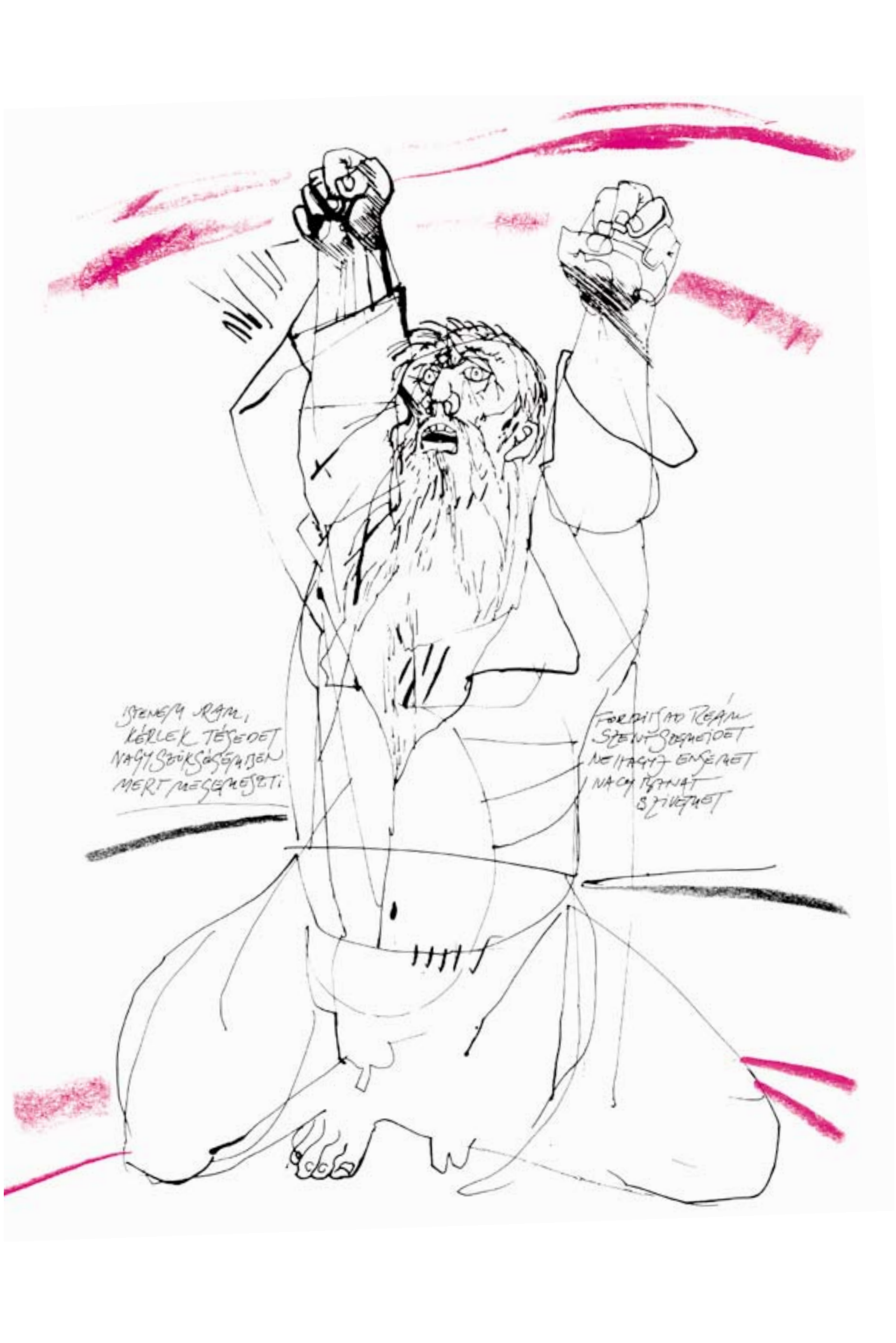

*Istenem Uram, kérlek tégedet,
Fordítsd reám szent szemeidet,
Nagy szükségemben ne hagyj engemet,
Mert megemészti nagy bánat szívemet.*

ISTENEM RAN,
KÉRLEK TÉSŐDET
NAGY SÖKSŐSÉPÁJEN
MERT MEGERÉSZTI

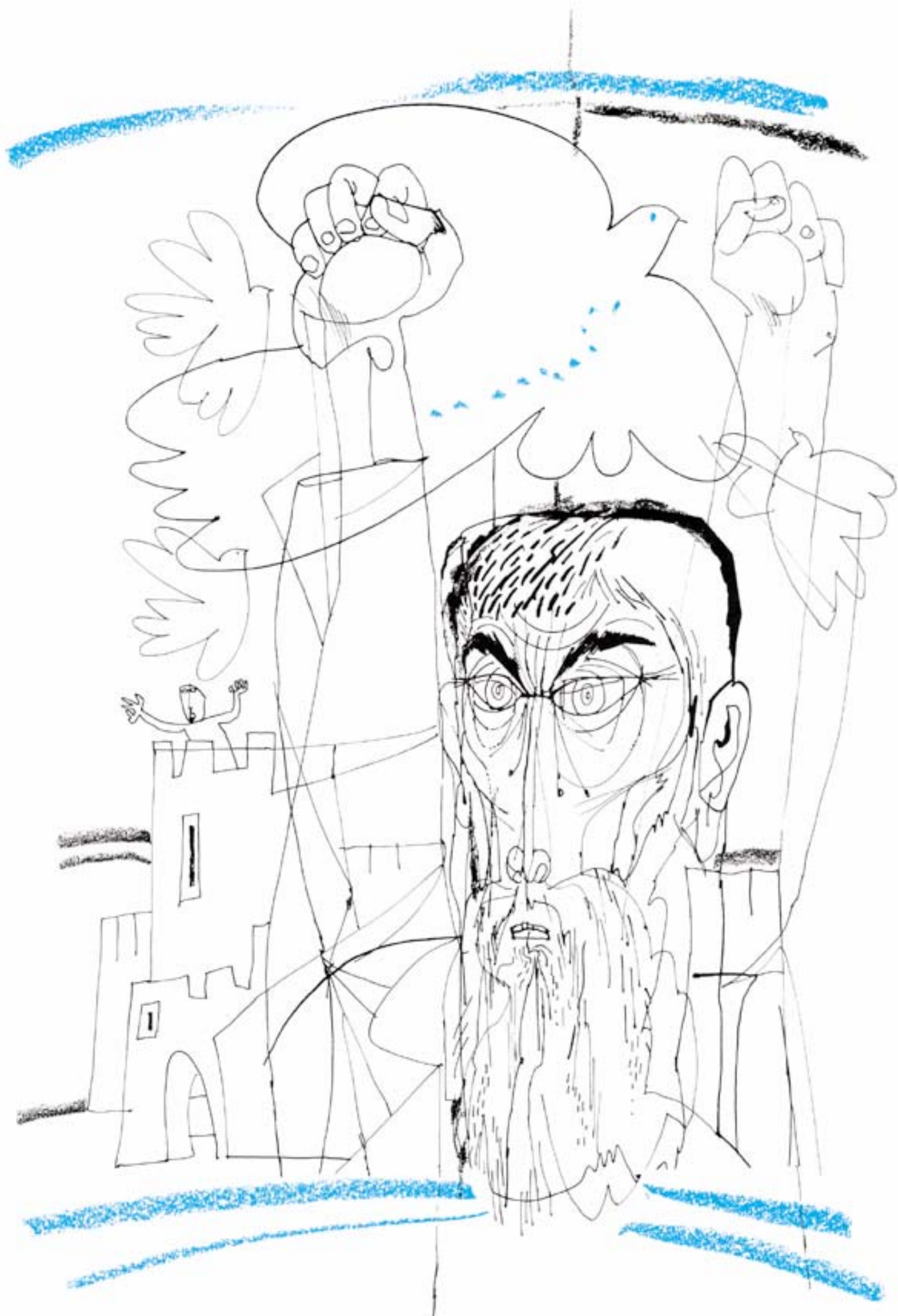
FORDÍTÁS RAN
SŐK SÖKSŐSÉPÁJEN
NAGY SÖKSŐSÉPÁJEN
MERT MEGERÉSZTI

III

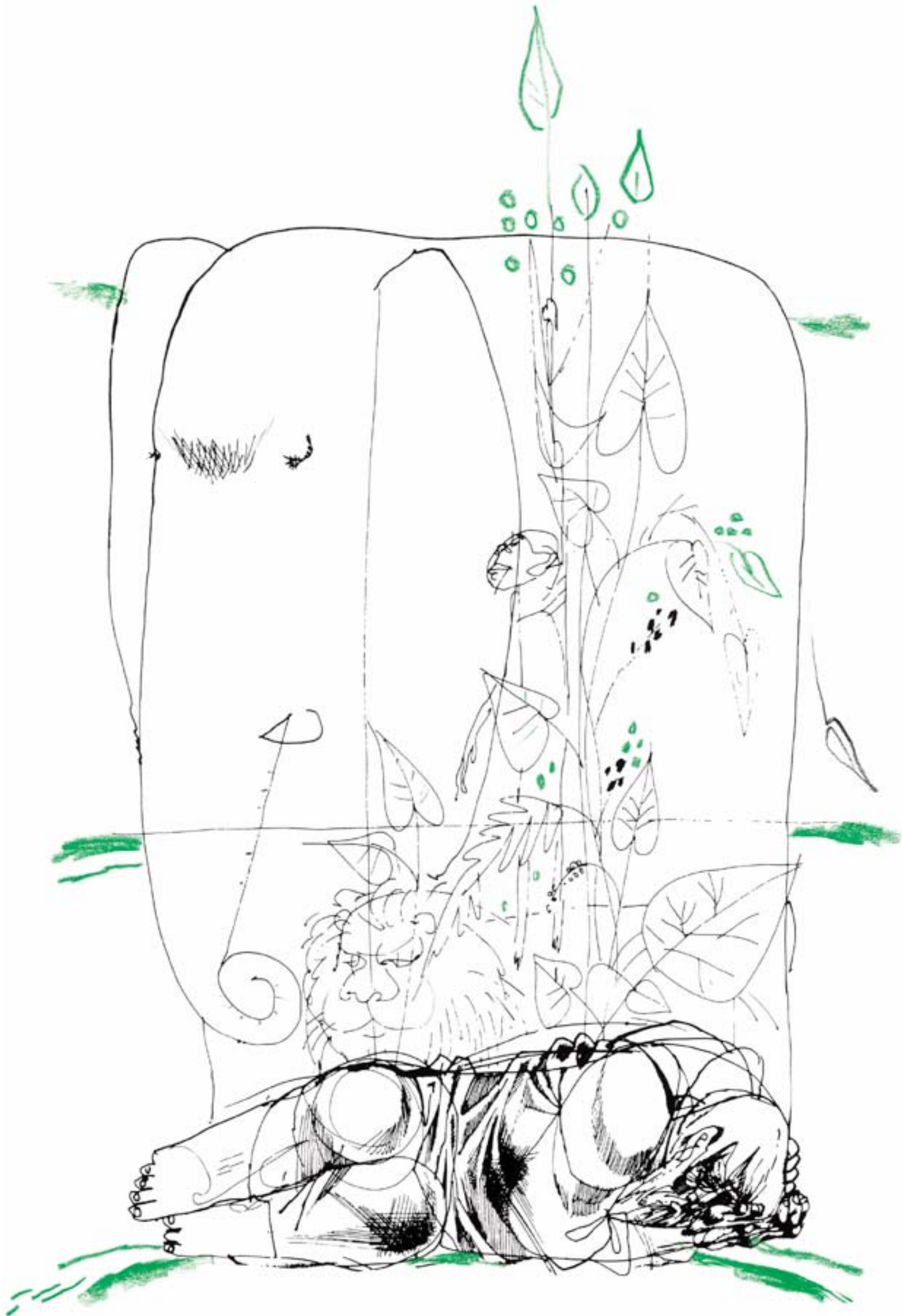
*Hogyha énnékem szárnyam lett volna,
Mint az galamb, elröpültem volna.
Hogyha az Isten engedte volna,
Innét én régen elfutottam volna.*

IV

*Akarok inkább pusztában laknom,
Vadon erdőben széjjelbújdosnom,
Hogynem mint azok között lakoznom,
Kik igazságot nem hagynak szólanom.*

V

*Éjjel és nappal azon forgódnak,
Engem mi módon megfoghassanak,
Beszédem miatt vádolhassanak,
Hogy fogságomon ők vígadhassanak.*

AZ EGÉSZ KÁROS
RÁVA VAN HÁVASSAL
EGYMÁJRA VALÓ
NAGY AINOK SÁSSZAL

VI

*Egész ez város rakva haraggal,
Egymásra való nagy bosszúsággal,
Elhíresedett az gazdagsággal,
Hozzá fogható nincsen álnoksággal.*

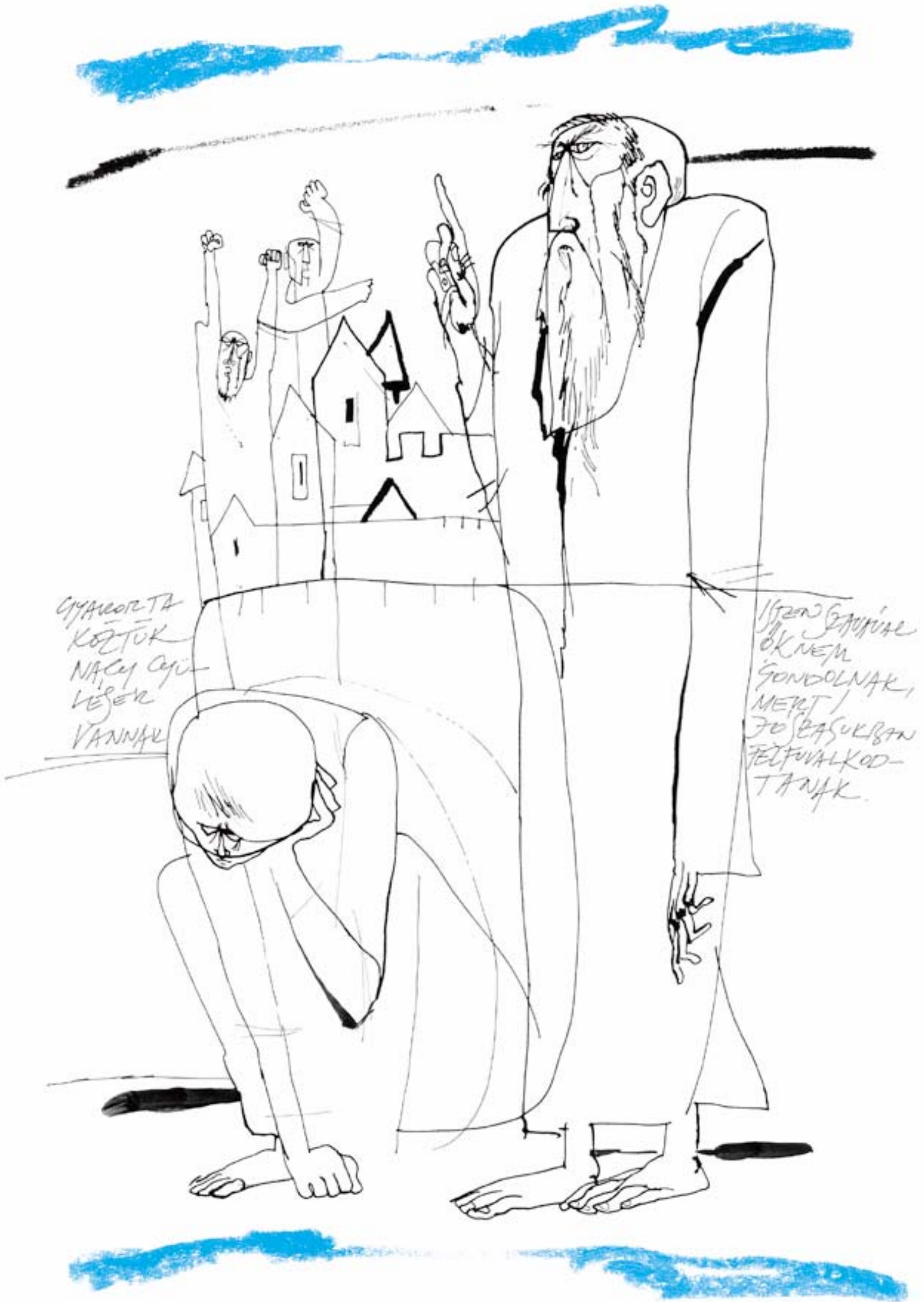
EGER E VÁROS
RÁKVA TÁRAGGAL
ELTÍRESEDENT
NAGYBORSZÁSSAL

HOZZA'FOGLATÓ
NINCSEN
ALNORSÁGGAL
GYAKORRA KÖZTUK
GYŰLÉSEK
VANNAK

VII

*Gyakorta köztiük gyűlések vannak,
Özvegyek, árvaák nagy bosszút vallnak,
Isten szavával ők nem gondolnak,
Mert jószágukban felfuvalkodtanak.*

GYALORSZÉKTŐL
KÖZTÜNK
NAGY CSÜ-
LÉS
VANNAK

ISTEN SZAVÁRA
OK NEK
GONDOLNAK,
MERT /
JÓ SZÁMÚBAN
FELFÜLKÖD-
TÁNAK.

VIII

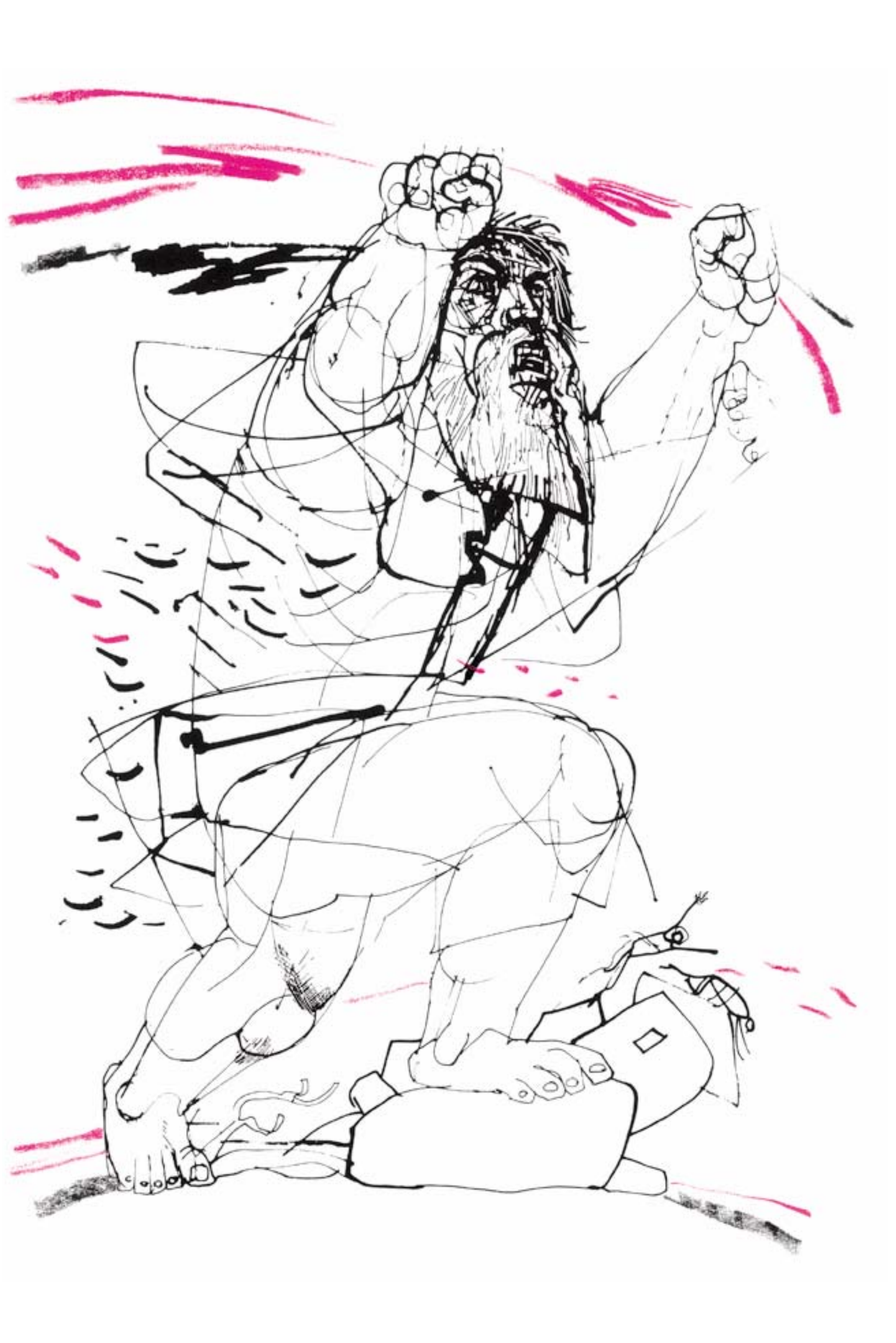
*De barátomnak az kit vélek volt,
Nagy nyájasságom kivel együtt volt,
Jó hírem nevem tisztességem volt,
Fő ellenségem most látom, hogy az volt.*

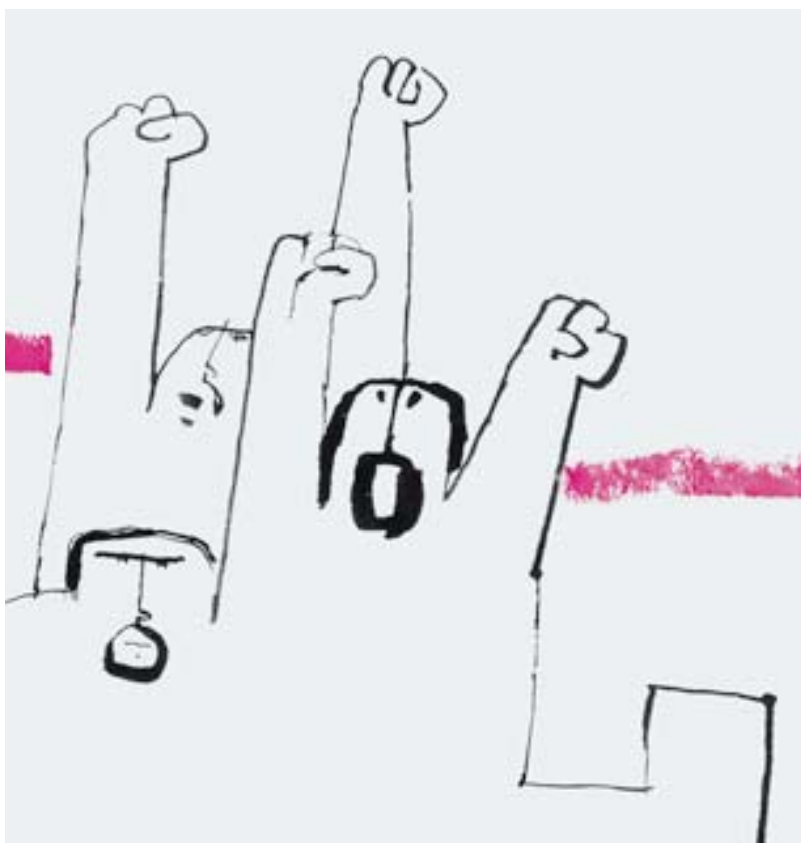
IX

*Keserű halál szálljon fejére,
Ellenségemnek ítéletére,
Álnokságának büntetésére,
Hitetlenségnek kijelentésére.*

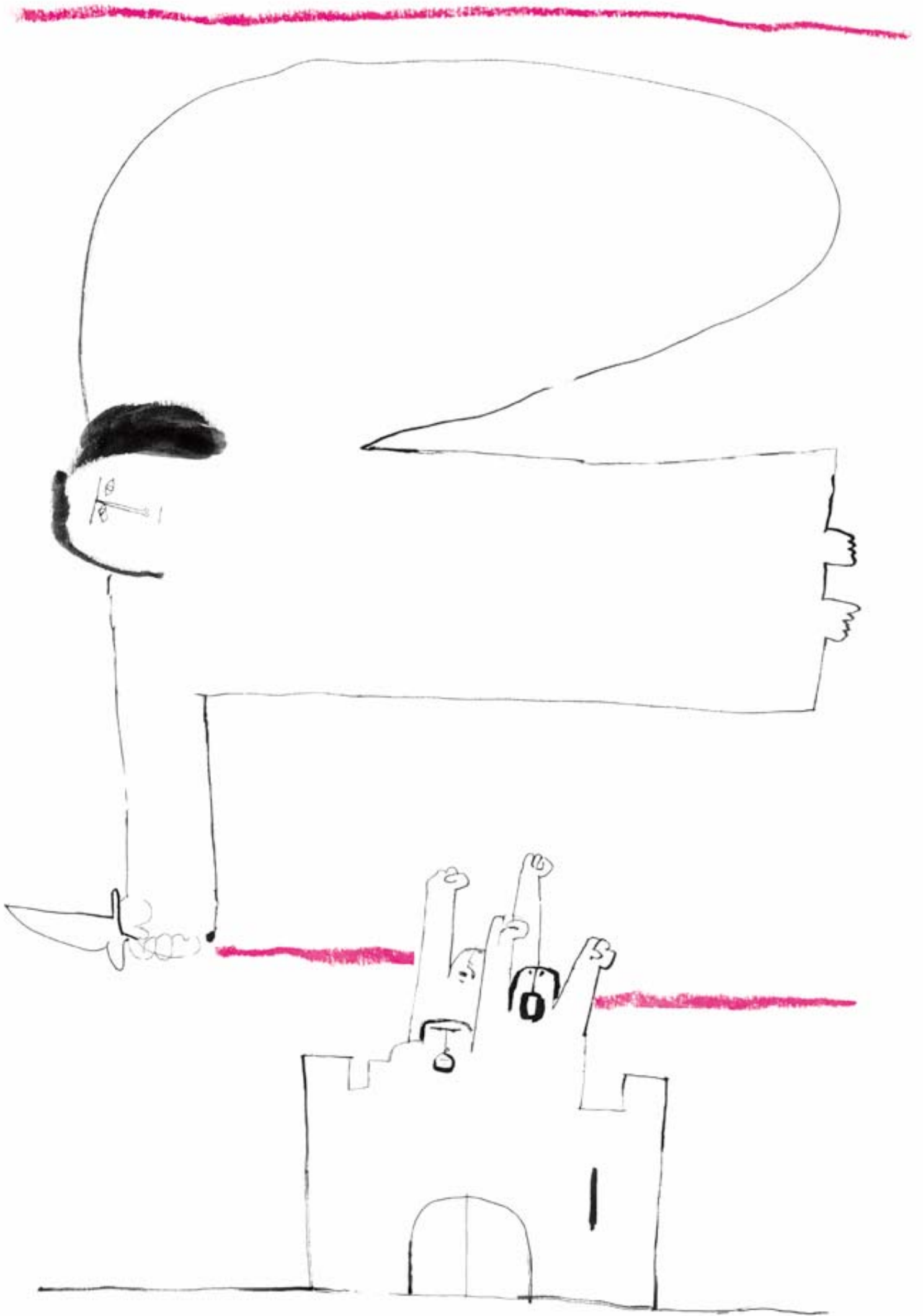

X

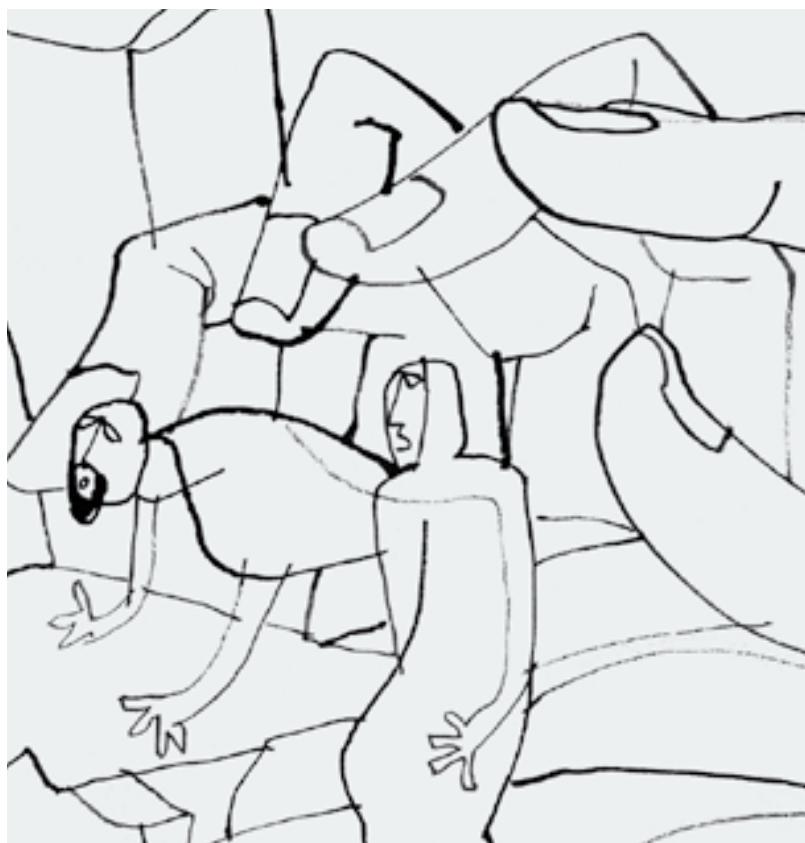

*Én pedig, Uram, hozzád kiáltok,
Reggel és délben, este könyörgök,
Meggzabadulást tétőled várok,
Az ellenségtől mert én igen tartok.*

XI

*Az igazakat te mind megtartod,
A kegyeseket megoltalmazod,
A szegényeket felmagasztalod,
A kevélyeket aláhajigárod.*

XII

*Ha egy kevéssé megkeserítéd,
Az égő tűzben elbétaszítod,
Nagy hamarsággal onnét kivonszod,
Nagy tisztességre ismét felemeled.*

XIII

*Szent Dávid írta az zsoltárkönyvben,
Ötvenötödik dicséretében,
Melyből az hívek, keserűségben,
Vigasztalásért szörzék így versekben.*

SZENT DAVID IRTA,
ÖTVENÖTÖDIK DÍCSÉRE-
TÉBEN, MELYSŐL AZ
HÍVEK, KEJERŰSÉG/ BEN
VÍZASZTALASÉRT
SŐRBEK 1CM
VERSEK BEN

ILLUSZTRÁCIÓK

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

- I. A MENNYEKBEN
- II. A PARADICSOMBAN
- III. PÁLMAFÁS VIDÉK I.
- IV. EGYIPTOM
- V. ATHÉN
- VI. RÓMA
- VII. KONSTANTINÁPOLY
- VIII. PRÁGA I.
- IX. PÁRIZS
- X. PRÁGA II.
- XI. LONDON
- XII. FALANSZTER
- XIII. AZ ÚR
- XIV. JEGES VIDÉK
- XV. PÁLMAFÁS VIDÉK II.

A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA

- I. A HERCEG
- II. AZ ELSŐ AJTÓ
- III. A MÁSODIK AJTÓ
- IV. A HARMADIK AJTÓ
- V. A MAGÁNY
- VI. A KÖNNYEK TENGERE
- VII. ADD IDE A KULCSOT!
- VIII. A RÉGI ASSZONYOK
- IX. A KORONA
- X. A MEGDICSŐÜLÉS

PSALMUS HUNGARICUS

- I. A PUSZTÁBAN
- II. MEGEMÉSZTI NAGY BÁNAT SZÍVEMET
- III. ELRÖPÜLTEM VOLNA
- IV. VADON ERDŐBEN BÚJDOSNOM
- V. HOGY ENGEM MEGFOGHASSANAK
- VI. EGÉSZ VÁROS
- VII. JÓSZÁGUKBAN FELFUVALKODTANAK
- VIII. JÓ HÍREM, NEVEM
- IX. ELLENSÉGEMNEK
- X. AZ ANGYAL
- XI. AZ IGAZAKAT MEGTARTOD
- XII. ISMÉT FELEMELED
- XIII. SZENT DÁVID DÍCSÉRETÉBEN

KASS JÁNOS

„Elzúgtak az évek, évtizedek. Festettem porcelánt, öntöttem gipszet, faragtam követ, terveztem könyvet, tipográfiát. Kiállítást kiállítás követett. Évekkel ezelőtt leírtam egy francia lapnak, ma is érvényes: szeretek élni, szeretem a fűt, fát, virágokat, az embereket, mindent, ami körülvesz, van, mozog, fejlődik. Szeretem a mozgást, lüktetést, az örökösen alakuló izgalmas életet, a mikrovilágot, amely körülvesz, a naponta ismétlődő megszokottat és a tágabbat, a soha nem látottat, a megsejtettet és a megsejtéseket...

...Megütött hűrként rezonálni, rendet, rendszert teremteni. Szépet adni a szépre vágyónak, kibeszélni a bánatot, tanúja lenni a kornak, krónikásai vagyunk korunknak. Hacsak egy kis részt, hacsak egy keveset hozzátehetünk a nagy műhöz, hacsak egy vörösvérsejtje lehetünk a nagy vérkeringésnek, tettünk valamit.”

“The years, the decades have rushed past. I’ve painted porcelain, cast plaster, carved stone, designed books, typography. Exhibition followed exhibition. Years ago I wrote something in a French magazine. It’s still valid today: I love living, I love the grass, trees, flowers, people, everything which surrounds me, exists, moves, develops. I love movement, pulsation, the eternally evolving exciting life, the microcosm around me, the familiar everyday routines, and the wider world, the unseen, the perceived and the perceptions...

...To resound like a struck chord, to create order, to arrange. To give beauty to those who yearn for beauty, to talk away sorrow, to be a witness to our times. We are chroniclers of our time. If we can only contribute a little, a tiny part, to the great work, if we can only be a red blood cell in the great circulatory system, we have done something.”

SZEGEDEN SZÜLETETT 1927-BEN. 1949-BEN KAPOTT DIPLOMÁT AZ IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN, ÉS 1951-BEN A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLÁN. 1960–61-BEN A LIPCSEI GRAFIKAI ÉS KÖNYVMŰVÉSZETI FŐISKOLA ASPIRÁNSA. 1968-TÓL AZ IPARMŰVÉSZETI FŐISKOLA TANÁRA. GRAFIKÁIVAL, TIPOGRÁFIAI TERVEIVEL, ILLUSZTRÁCIÓIVAL, BÉLYEGEIVEL TÖBB NEMZETKÖZI ÉS HAZAI DÍJAT NYERT. TAGJA A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK, A MAGYAR FOTÓMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK, A NÉMET KÖNYVMŰVÉSZ SZÖVETSÉGNEK, AZ ATYPI ICTA-NAK, AZ ICOGRADA-NAK, A DOUBLE CROWN CLUB-NAK, A COMPAGNONS DE LURE-NEK. ÉRDEMES ÉS KIVÁLÓ MŰVÉSZ. KÉTSZERES MUNKÁCSY-DÍJAS, KOSSUTH-DÍJAS. A MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND TISZTIKERESZTJÉNEK A BIRTOKOSA, SZEGED DÍSZPOLGÁRA. A VILÁG SZÁMOS ORSZÁGÁBAN VOLT ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSA. MŰVEI 1985 ÓTA A SZEGEDI KASS GALÉRIÁBAN LÁTHATÓK.

HE WAS BORN IN 1927 IN SZEGED. HE OBTAINED HIS DIPLOMAS AT THE BUDAPEST SCHOOL OF ARTS AND CRAFTS IN 1949, AND AT THE BUDAPEST ACADEMY OF FINE ARTS IN 1951. BETWEEN 1960–61 HE WAS A POSTGRADUATE STUDENT AT THE COLLEGE OF TYPOGRAPHIC ART IN LEIPZIG. HE HAS BEEN PROFESSOR AT BUDAPEST SCHOOL OF ARTS AND CRAFTS SINCE 1968. HE HAS WON SEVERAL HUNGARIAN AND INTERNATIONAL PRIZES WITH HIS DRAWINGS, ETCHINGS, BOOK ILLUSTRATIONS, TYPOGRAPHICAL WORKS AND STAMPS. HE IS A MEMBER OF THE ASSOCIATION OF HUNGARIAN ARTISTS, THE ASSOCIATION OF HUNGARIAN PHOTOGRAPHER ARTISTS, THE GERMAN BOOK-ART ASSOCIATION, ATYPI ICTA, ICOGRADA, THE DOUBLE CROWN CLUB AND THE COMPAGNONS DE LURS. HE OBTAINED THE TITLE OF MERITED ARTIST AND OUTSTANDING ARTIST, HE WON THE MUNKÁCSY PRIZE TWICE AND OBTAINED THE KOSSUTH PRIZE. HE RECEIVED THE ORDER OF MERIT OF THE REPUBLIC OF HUNGARY, OFFICER CLASS. HE IS A FREEMAN OF SZEGED. HE HAD PERSONAL EXHIBITIONS IN SEVERAL COUNTRIES. SINCE 1985 HIS WORKS HAVE BEEN PERMANENTLY EXHIBITED IN THE KASS GALERY IN SZEGED.

EZ A KÖTET A

SORSZÁMÚ PÉLDÁNY

